

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
ДОНЕЦКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ

ДОНЕЦКИЙ ИНСТИТУТ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

**ПРОГРАММЫ
ОСНОВНОГО ОБЩЕГО
ОБРАЗОВАНИЯ**

УКРАИНСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

5-9 классы

*Программа для вечерних (сменных)
общеобразовательных организаций
с обучением на русском языке и изучением украинского языка*

Очная форма обучения

Донецк
2015

*Рекомендовано
Министерством образования и науки
Донецкой Народной Республики
(приказ № 408 от 18.08.2015г.)*

*Утверждено на заседании
научно-методического совета
Донецкого ИППО
(протокол № 4 от 08.06.2015г.)*

Составители:

Королёва Л.В., методист отдела украинского языка и литературы Донецкого облИППО
Путрова О.М., заместитель директора Донецкого УВК «Гармония», руководитель м/о,
учитель украинского языка и литературы
Ковалинская И.М., учитель украинского языка и литературы Донецкой специализированной
школы I-III ст. №33
Бондаренко А.В., учитель украинского языка и литературы Донецкого многопрофильного
лицея I-III ст. №5 им.Н.П.Бойко
Добровольская Т.Н., учитель украинского языка и литературы Донецкой
общеобразовательной школы I-III ст. №97
Филиппенко Е.А., учитель украинского языка и литературы Донецкой специализированной
школы I-III ст. №18 с углублённым изучением гуманитарных дисциплин
Муза Г.П., учитель украинского языка и литературы Донецкого многопрофильного лицея I-
III ст. №5 им.Н.П.Бойко

Научно-методическая редакция:

Полякова Л.П., министр образования и науки ДНР, доктор наук по государственному
управлению
Чернышев А.И., ректор Донецкого ИППО, кандидат педагогических наук

Рецензенты:

Кудрейко И.А., и.о. заведующего кафедрой украинской филологии и прикладной
лингвистики ДонНУ, кандидат филологических наук
Белоконь С.А., доцент кафедры украинской филологии и прикладной лингвистики ДонНУ,
кандидат филологических наук.
Звягинцева И.М., директор Донецкой специализированной школы I-III ст. №18 с
углублённым изучением гуманитарных дисциплин
Иноземцева О.Л., учитель украинского языка и литературы Зугрэской школы №9
Харьковского городского совета

Ответственные за выпуск:

Симонова И.В., заместитель министра образования и науки ДНР
Зарицкая В.Г., проректор Донецкого ИППО, кандидат филологических наук

Технический редактор, корректор:

Шевченко И.В., методист центра издательской деятельности Донецкого ИППО

**Украинская литература : 5-9 кл. : программа для вечерних
(сменных) общеобразоват. организаций с обучением на русском
языке и изуч. укр. яз. : очная форма обучения / сост Королёва Л.В.,
Путрова О.М., Ковалинская И.М., Бондаренко А.В., Добровольская Т.Н.,
Филиппенко Е.А., Муза Г.П. ; ДИППО. – Донецк: Истоки, 2015. – 44 с.**

СОДЕРЖАНИЕ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
5 клас.....	7
6 клас.....	12
7 клас.....	17
8 клас.....	21
9 клас.....	27
НОРМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	35

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Українська література як навчальний предмет є обов'язковим у загальноосвітніх організаціях Донецької Народної Республіки. Програма з української літератури для загальноосвітніх організацій ДНР відповідає Державному освітньому стандарту основної загальної освіти на 2015-2017рр., затвердженому наказом Міністерства освіти і науки Донецької Народної Республіки № 327 від 17.07.2015р., та Базисному навчальному плану загальноосвітніх організацій Донецької Народної Республіки на 2015-2016 навчальний рік, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки Донецької Народної Республіки № 314 від 16.07.2015р. Якість знань з літератури є проявом загальної культури і зрілості людини.

Засвоєння основ української літератури відкриває шляхи до пізнання і розуміння природних явищ, духовного багатства, до порозуміння між людьми і культури спілкування у різних сферах життя. Під час вивчення літератури учні засвоюють ширші основи літературної культури, яка є передумовою їх подальших духовних потреб читання та естетичного самовиховання. Вивчення літератури поглиблює та розвиває перцептивний, інтелектуальний, творчий потенціал учня, формує його здатність об'єктивно оцінювати художні твори, розуміти значення літератури та мистецтва у житті людини і суспільства в цілому.

Навчальний предмет „Українська література” покликаний розвивати естетичні смаки, пізнавальні інтереси учнів та сприяти формуванню духовно розвиненої, високоморальної особистості. Ознайомлення з художнім твором, всебічний аналіз змістової, жанрової та естетичної його специфіки наблизять учнів до розуміння літератури як вияву мистецтва, потужного чинника світосприйняття та самоідентифікації.

Уроки української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах повинні ввести учнів у світ української літератури та виховувати високі риси шляхетності,

Аналіз художнього твору має викликати в учнів усвідомлення спілкування з мистецтвом, а також збуджувати патріотичні почуття, формувати стійкі переконання, розвивати творче самостійне мислення.

Основні завдання уроків літератури:

- 1) ознайомлювати учнів з кращими зразками духовної культури народу;
- 2) плекати розуміння витоків культури, менталітету, способу життя;
- 3) сприяти пізнанню гуманістичного (життєствердного) досвіду української літератури та літератур інших народів;
- 4) формувати й розвивати в учнів такі загальнолюдські ціннісні орієнтири, як доброта, гуманізм, повага до батьків, старших людей, патріотизм, любов до рідного краю;
- 5) удосконалювати навички виразного читання (декламування), розуміння і переказування прочитаного;
- 6) сприяти зануренню дитини в духовний світ літературних героїв;
- 7) забезпечувати глибше засвоєння учнями норм української літературної мови, її художньо-зображувальних стильових і стилістичних ресурсів;
- 8) розвивати мислення і мовлення учнів.

Основна мета вивчення літератури – розвиток загальної культури та творчих здібностей учнів, виховання світоглядних орієнтацій, вироблення вміння самостійно ознайомлюватися з творами мистецтва слова, свідомо сприймати втілені в них естетичні, духовні цінності; формування комунікативної літературної компетенції, яка базується на знаннях і вміннях пізнавального і творчого характеру.

Об'єктом вивчення в літературі є художній твір, його естетична природа і духовно-естетична сутність, що й зумовлює відповідну організацію уроку літератури.

Основними концептуальними чинниками програми є:

- 1) виховання високоосвіченої, творчої, гуманної особистості;
- 2) виховання культури читання;

3) виховання естетично розвиненого читача української літератури.

З цією метою у Програмі передбачено досягнення базових і стрижневих цілей.

Базові цілі:

- Розвиток і вдосконалення вміння адекватно сприймати інформацію в усній формі (*слухання*).
- Розвиток і вдосконалення вміння створювати висловлювання в усній формі відповідно до поставлених завдань (*говоріння*).
- Розвиток і вдосконалення вміння та навичок адекватно сприймати інформацію у письмовій формі, розуміти значення слів та виразів (*читання*).
- Розвиток і вдосконалення вміння створювати в письмовій формі відповідно до поставлених комунікативних завдань висловлювання, поєднання речень (запис текстів, написання невеликих переказів чи творів тощо) (*письмо*).

Стрижневі цілі:

1. Засвоєння та відтворення прочитаного тексту: пізнання, відтворення окремих фрагментів чи фактів, з'ясування значення слів та виразів.
2. Вироблення мисленнєвих умінь: переказування, опис, аналіз, узагальнення.
3. Розвиток логічного мислення, формування творчого підходу до аналізу змісту.
4. Формування творчого мислення, застосування його в усному та писемному мовленні.

Відповідно до поставленої мети основними завданнями уроку літератури у школах на сучасному етапі у 5–11 класах є:

у основній школі (5–9 класи) –

- 1) вироблення в учнів стійкої мотивації до вивчення української літератури; формування вміння інтерпретувати художній твір; виховання відчуття краси й виражальних можливостей слова;
- 2) формування гуманістичного світогляду, духовного світу людини, її моральних і етичних норм, рис, патріотичного почуття громадянина країни, який сприймає і поділяє загальнолюдські цінності;
- 3) виховання активного і свідомого читача, підвищення загальної читацької та мовленнєвої культури, розбудження творчих здібностей, бажання до писання творів;
- 4) формування ціннісних світоглядних уявлень і усвідомлення пріоритетності загальнолюдських культурних надбань;
- 5) вироблення усвідомленої потреби і вміння у таких видах мовленнєвої діяльності, як аудіювання, читання, говоріння, письмо;
- 6) формування комунікативної компетенції учнів у процесі розгляду чи аналізу літературного твору;
- 7) розвиток умінь сприймати твір як явище мистецтва та розуміти значення ілюстрацій до текстів (творів живопису, графіки, художньої фотографії, ескібрису тощо);
- 8) вироблення в учнів стійкого уявлення про тематичне та жанрове розмаїття художньої літератури, про основні літературні роди та жанри (лірика, епос, драма), їх характерні особливості;
- 9) навчання способів пізнання суті літературного твору (виклад, аналіз, інтерпретація); розвиток умінь зіставляти літературу та дійсність (вимисел і реальність);

у старшій школі (10–11 класи) –

- 1) вироблення поглибленої мотивації до вивчення української мови та літератури; формування духовного світу учнів, світоглядних уявлень, засвоєння загальнолюдських ціннісних орієнтирів;
- 2) удосконалення умінь і навичок жанрового і стилістичного розрізнення текстів, які належать до красного письменства;
- 3) вироблення вміння орієнтуватися в потоці різноманітної інформації; використовувати інформацію з фахової літератури, Інтернету, часописів та інших джерел;
- 4) розвиток в учнів таких людських якостей, як доброта, гуманізм, повага до батьків, старших, патріотизм, любов до рідного краю;

- 5) сприяння кращому читанню і розумінню прочитаного, розвитку мислення і мовлення учнів;
- 6) застосування критеріїв виокремлення з-поміж літературної продукції вартісних, з високим художнім та естетичним потенціалом творів.

Принципи вивчення літератури

1. Літературний твір учні сприймають як особливий вид мистецтва – мистецтва слова, що презентує феномен культури.
2. Обсяг, зміст та жанрове розмаїття літературного матеріалу відповідають віковим особливостям і зацікавленням учнів, рівню їх суспільної та естетичної компетенції.
3. Послідовність, наступність і безперервність змісту літературної освіти забезпечується логічним продовженням тематично-жанрового, художньо-естетичного та літературознавчого напрямків вивчення літератури у початковій школі.
4. Засвоєння тематики літературних творів, естетики художніх образів, необхідних теоретичних (літературознавчих) понять на уроках української літератури здійснюється також у процесі порівняння та зіставлення з реаліями рідної літератури.
5. Формування інтересу до засвоєння літературних знань, вироблення позитивної мотивації навчання здійснюється за умови співпраці вчителя та учнів у виборі художніх текстів для самостійного читання та мистецьких їх аналогій.

Програма має таку структуру:

1. Перелік творів для текстуального вивчення (читання та аналізу).
2. Основні питання теорії літератури, літературної критики і поезики, які доцільно опрацювати, розглядаючи художній твір, для того, щоб знати і розуміти його походження, структуру та особливості, а також для пізнання і розуміння основ та функцій літератури, закономірностей її розвитку і принципів літературної естетичної комунікації. Учні засвоюють їх різними способами: через пояснення вчителя, під час роботи з підручником та довідковою літературою, у процесі інтерпретації конкретного літературного твору.
3. Додатки: список творів для вивчення напам'ять; список творів, рекомендованих для читання додатково; мистецькі аналогії; список навчально-методичної літератури. Перелік творів для додаткового читання повинен допомагати у виховних цілях вчителів і відповідати зацікавленням учнів.

5 КЛАС

(70 год., 2 год. на тиждень)

Текстуальне вивчення творів — 51 год.

Література рідного краю — 4 год.

Позакласне читання — 4 год.

Розвиток мовлення — 2 год.

Виразне читання — 2 год.

Резервний час — 7 год.

<i>Кіл-ть годин</i>	<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів</i>
1	<p>ВСТУП Слово в житті людини. Краса світу і людської душі в художньому слові. Образне слово — першоелемент літератури. Початок словесного мистецтва: фольклор і літописи. Художня література як мистецтво слова. Види мистецтва. ТЛ: образне слово.</p>	<p>Знати і розуміти значення терміну «образне слово». Розуміти роль художнього слова в житті людини, специфіку художнього образу. Називати види мистецтва. Вміти відрізняти художню творчість од інших видів діяльності людини.</p>
2	<p>СВІТ ФАНТАЗІЇ, МУДРОСТІ Міфи і легенди українців: «Про зоряний Віз», «Чому пес живе коло людини?», «Берегиня», «Дажбог», «Неопалима купина», «Чому в морі є перли і мушлі» Первісні уявлення про весь світ і людину, реальні та фантастичні елементи людської поведінки. Добро і зло, їхня роль у житті. Народні перекази: «Ой Морозе-Морозенку» Лицарство та відвага запорозьких козаків. ТЛ: міф, фольклор, легенда, переказ.</p>	<p>Уміти розповідати про виникнення міфів, легенд і переказів. Переказувати міфи і легенди, тлумачити їхній зміст. Розуміти роль і місце реального та фантастичного в житті. <i>Розвиток допитливого, шанобливого ставлення до світоглядних уявлень наших предків.</i></p>
4	<p>Народні казки «Про правду і кривду», «Летючий корабель», «Мудра дівчина» Тематика народних казок, їхні різновиди (про звірів, побутові, фантастичні, пригодницькі тощо). Побудова казки (зачин, кінцівка), її яскравий національний колорит. Народне уявлення про добро і зло в казці. Аналіз фантастичного і</p>	<p>Знати зміст українських казок. Розуміти особливість побудови народної казки, роль у ній фантастичного елементу. Вміти виразно і вдумливо читати казки, переказувати їх. Характеризувати казкових героїв, аналізувати реальне і фантастичне. Уміти пояснювати народні уявлення про добро і зло, красиве і потворне, смішне і страшне (на основі текстів казок). Уміти висловлювати власні міркування про</p>

	<p>реального, смішного і страшного, красивого і потворного в казках.</p> <p>ТЛ: народна казка.</p>	<p>зміст казок, проводити аналогії з сучасним життям.</p> <p><i>Усвідомлення постійної присутності в житті, в душі людини добра і зла, красивого і потворного.</i></p> <p><i>Розвиток творчих здібностей (уяви, фантазії, прагнення експериментувати).</i></p>
3	<p>Літературні казки І. Франко. «Фарбований Лис» Дитинство письменника. І. Франко-казкар (зб. «Коли ще звірі говорили»). Зміст казки, головні персонажі, другорядні. Образ Лиса, риси його характеру. Особливості літературної казки, її відмінність од народної.</p> <p>ТЛ: літературна казка. Мова автора і мова персонажів.</p>	<p>Уміти розповідати про дитинство письменника, про І. Франка-казкаря. Знати зміст казки, уміти переказати її фрагменти. Виразно і вдумливо читати казку в дійових особах. Розповідати про Лиса. Розрізняти головних персонажів і другорядних. Давати власну оцінку вчинкам і поведінці персонажів. Уміти пояснити особливість літературної казки.</p> <p><i>Осмилення негативної ролі лицемірства, зазнайства і хвалькуватості в житті сучасної людини.</i></p>
2	<p>Василь Королів-Старий. «Хуха-Моховинка» Короткі відомості про письменника і його фантастичні казки. Образи фантастичних істот, створені уявою автора на основі українського фольклору. Добро і зло в цих казках. Світлий, життєствердний погляд на світ. Аналіз зовнішності (портрета) казкових істот. Наскрізний гуманізм казок.</p> <p>ТЛ: портрет.</p>	<p>Уміти вдумливо і виразно читати казки, переказувати їхній зміст. Знаходити описи зовнішності фантастичних істот, аналізувати їх. Оцінювати вчинки персонажів із позицій гуманізму. Розрізняти персонажів — носіїв добра і зла. Коментувати прояви добра і зла, зображені в цій казці, і в сучасному житті.</p> <p><i>Усвідомлення повчального впливу цієї казки. Прищеплення бажання робити добро як спонуку до позитивної життєдіяльності. Усвідомлення важливої потреби уважного ставлення до ближнього, любові до нього.</i></p>
2	<p>Василь Симоненко. «Цар Плаксі́й та Лоскотон» Цікава сторінка з життя митця. Різні життєві позиції царя Плаксія і Лоскотона (песимістична й оптимістична). Казкова історія і сучасне життя.</p> <p>ТЛ: віршована мова (рима, строфа, ритм).</p>	<p>Виразно й осмислено читати казку, звертаючи увагу на ритм, риму, особливий порядок слів віршованої казки. Визначити основні риси характеру дійових осіб твору. Простежувати різні способи життя та поведінки дійових осіб. Розуміти значення для розкриття змісту твору Назви казкової країни, імен персонажів казки. Виокремлювати основні епізоди. Пояснювати відмінність прозової і віршованої мови казок. Висловлювати особисте ставлення до зображуваного. Проводити аналогії з сучасним життям. <i>Усвідомлення значення для людини та її життя оптимістичного погляду на світ. Розвиток уміння керувати своїми емоціями.</i></p>

4	<p>Галина Малик. «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії»</p> <p>Повість-казка сучасної дитячої письменниці. Морально-етичні проблеми в казці: добро і зло, відповідальність за свої вчинки, вміння долати перешкоди на шляху до мети. Елементи незвичайного в повісті. Символіка країни Недоладії та її мешканців. Своєрідність композиції твору. Особливості його мови.</p>	<p>Уміти переказувати твір, читати уривки з нього за ролями. Визначати тему повісті та морально-етичні проблеми, коментувати їх. Уміти пояснити особливості жанру, композиції твору, символіку образів; характеризувати героя, який найбільше сподобався. Аналізувати роль художніх засобів, особливості мови. Пояснювати роль діалогів у творі. Написати продовження пригоди Алі та її нових друзів або написати інсценізацію за твором, давши їй свою назву. Обговорювати проблему відповідальності людини за свої вчинки</p> <p><i>Формування дбайливого ставлення до свого життя, до інших людей. Виховання щирості, відкритості, наполегливості в досягненні поставленої мети, відповідальності за свої вчинки.</i></p>
3	<p>Із народної мудрості</p> <p>Загадки</p> <p>Загадка як вид усної народної творчості. Розгляд змісту і форми загадок. Види загадок (про людей, їхнє життя, про природу та її явища, про рослин, тварин).</p> <p>Прислів'я та приказки</p> <p>Народне уявлення про довколишній світ та його оцінка в прислів'ях і приказках. Краса і мудрість цього жанру усної народної творчості.</p> <p>ТЛ: загадка, прислів'я, приказка.</p>	<p>Уміти називати види загадок, відгадувати їх. Пояснювати логіку їх відгадування. Розглядати і пояснювати особливості будови загадки, роль у ній метафори. Уміти самому складати загадки.</p> <p>Називати види прислів'їв і приказок. Розуміти їхню дотепність і мудрість.</p> <p>Вміти відрізнити прислів'я від приказки та пояснювати їх, проєктуючи на ситуації сучасною життя.</p> <p>Вивчити напам'ять: кілька загадок, прислів'я і приказки (на вибір).</p> <p><i>Формування шанобливого ставлення до кмітливості та мудрості народу. Осмислення ролі в сучасному світі цих якостей, розвиток афористичності й точності думки, уваги до вибору лексики власних суджень. Розвиток допитливості, спостережливості, уважності, кмітливості як важливих елементів розумової діяльності людини. Розвиток логічного мислення.</i></p>
2	<p>Леонід Глібов. «Химерний, маленький...», «Що за птиця?», «Хто вона?», «Хто розмовляє?», «Хто сестра і брат?»</p> <p>Відомий український поет і байкар. Фольклорна основа його віршованих загадок. Життєствердний пафос віршів Л.Глібова. Особливості його поетичної мови.</p> <p>ТЛ: акровірш, порівняння.</p>	<p>Виразно, осмислено читати загадки, пояснювати способи їх відгадування. Розглядати і коментувати особливості поетичних загадок Л. Глібова, роль у них казкових елементів, гумору, пестливих слів.</p> <p><i>Усвідомлення життєствердної сили радісного, піднесеного настрою, викликаного дотепним, доброзичливим жартом. Розвиток кмітливості, розумових здібностей людини, пам'яті, творчої уяви.</i></p>

4	<p>ІСТОРИЧНЕ МИНУЛЕ НАРОДУ Літописні оповіді: «Три брати – Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь», «Святослав укладає мир з греками і повертається до Києва. Смерть Святослава», «Володимир вибирає віру», «Розгром Ярославом печенігів. Початок великого будівництва в Києві. Похвала книгам» (подавати на основі «Повісті минулих літ» у переказі В.Близнеця).</p> <p>«Повість временних літ» – найдавніший літопис нашого народу. Значення літописання для нащадків. Казкові та історичні мотиви літописних сюжетів. Любов князів до своєї землі, їхня сила духу, воля, благородство, сміливість, рішучість, вірність тощо.</p> <p>ТЛ: літопис.</p>	<p>Знати про історичну і літературну пам'ятку «Повість временних літ». Розуміти значення давнього літописання для нащадків.</p> <p>Розповідати про легендарного Нестора Літописця. Усвідомлено переказувати оповіді. Аналізувати риси характерів князів Київської Русі. Уміти розрізняти казкові та історичні мотиви літописних сюжетів.</p> <p><i>Усвідомлення душевної краси і сили наших Предків, любові руських князів до своєї землі як достойного прикладу для нащадків.</i></p>
4	<p>Олександр Олесь. «Ярослав Мудрий», «Микита Кожум'яка»</p> <p>Поезії з книги «Княжа Україна», їх зв'язок із літописами. Поетична оповідь про минуле нашого народу, князів Київської Русі, їхню мудрість, благородство, хоробрість, любов до рідної землі. Драматичний твір на тему народної казки.</p> <p>ТЛ: драматичний твір і його побудова, гіпербола.</p>	<p>Уміти виразно й усвідомлено читати поезії, визначити засоби поетичної мови. Розповідати про давньоруських князів. Висловлювати власні міркування про зміст заповіту Ярослава Мудрого і його актуальність сьогодні. Виразно в особах читати драму-казку «Микита Кожум'яка». Вміти виокремлювати в ній найнапруженіші епізоди. Розглядати своєрідність побудови драматичного твору. Розуміти зв'язок історичного минулого з сучасністю.</p> <p><i>Зацікавлення історичним минулим народу, шанобливе ставлення до заповітів наших предків та осмислене їх виконання.</i></p>
4	<p>МАЛЬОВНИЧИЙ СВІТ ПРИРОДИ Тарас Шевченко. «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати...» С. Васильченко. «В бур'янах»</p> <p>Розповідь про поета, його дитинство (на основі повісті С.Васильченка).</p> <p>Картини довколишнього світу, природи у поезіях Т.Шевченка – інша, художня реальність, створена уявою митця за допомогою засобів образної мови.</p> <p>ТЛ: персоніфікація, ліричний твір.</p>	<p>Пригадати відомості про Т. Шевченка.</p> <p>Уміти розповісти про дитинство поета і його родину. Відтворювати настрої пейзажних поезій, описувати власні відчуття, викликані художнім словом. Виразно читати поезії. Знаходити в них порівняння, персоніфікацію.</p> <p>Вивчити напам'ять: «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати...».</p> <p><i>Виховання почуття прекрасного, усвідомлення етичної насолоди від твору мистецтва, спонукання до оптимістичного, життєствердного погляду на світ. Розвиток уміння висловити власні відчуття, емоції.</i></p>
3	<p>Павло Тичина. «Не бував ти у наших краях!», «Гаї</p>	<p>Виразно і вдумливо читати поезії. Розвивати вміння відчувати</p>

	<p>шумлять...», «Блакить мою душу обвіяла...»</p> <p>Коротко про поета і край, де він народився. Майстерне відтворення краси природи, вираження життєрадісності, почуття любові до рідної землі засобами художнього слова. Мелодійність віршів П. Тичини.</p> <p>ТЛ: метафора, епітет.</p>	<p>поезію, усвідомлювати та висловлювати свої відчуття. Розглядати кольорову палітру віршів. Відтворювати в уяві аналогічні картини природи, спостережені в житті. Вміти висловлювати міркування про способи вираження любові до рідної землі, дискутувати про це.</p> <p>Вивчити напам'ять: 1 вірш (на вибір).</p> <p><i>Розвиток естетичного смаку, відчуття краси образного слова.</i></p> <p><i>Розвиток абстрактного мислення, спостережливості, уміння доводити власну думку.</i></p>
4	<p>Євген Гуцало. «Лось», «Зірка», «Чарівники», «Журавлі високі пролітають...»</p> <p>Основні відомості про письменника. Вічне протистояння добра і зла – наскрізна тема світового мистецтва. Порушення цієї теми в оповіданні «Лось». Співчуття, милосердя – шлях до перемоги добра. Образи хлопчиків, їхня невідступність у захисті гуманних переконань. Дивовижний світ рідної природи в поезіях митця.</p> <p>ТЛ: оповідання.</p>	<p>Розвиток уміння переказувати оповідання, визначати його тему та жанрові особливості, виокремлювати в ньому і пояснювати найбільш вражаючий фрагмент. Характеризувати образи. Давати власну оцінку зображуваному. Вміти міркувати про великий світ природи і людини в ньому, про добро і зло, любов і милосердя і висловити своє ставлення. Вдумливо читати поезії, пояснювати в них художні засоби.</p> <p><i>Усвідомлення турботи про світ природи і рідних людей як неодмінна риса гуманної, гідної поведінки.</i></p>
2	<p>Максим Рильський. «Дош» («Благодатний, довгожданий...»), «Осінь-маляр із палітрою пишною...», «Люби природу не як символ...»</p> <p>Основні відомості про поета. Його вміння бачити красу рідної природи і створювати красу засобами поетичної мови. Єдність людини і природи, зв'язок між станом людської душі та довкіллям.</p>	<p>Виразно і вдумливо читати поезії. Вміти виокремлювати в них образ ліричного героя, відтворювати його емоції та почуття, порівнюючи із власним образним баченням природи.</p> <p>Вивчити напам'ять: 1 вірш (на вибір).</p> <p><i>Усвідомлення образного бачення світу як важливого чинника розвитку творчих здібностей.</i></p>
4	<p>Григор Тютюнник. «Дивак»</p> <p>Коротко про письменника. Ідея неповторності й багатства внутрішнього світу людини. Паралельність і єдність двох світів – природи і людини, зображені в оповіданні. Точність і лаконізм описів природи. Допитливий, чуйний, добрий хлопчик Олесь, його жага пізнати загадковий світ природи, уміння фантазувати, уявляти. Гідна поведінка Олесья як позиція особистості.</p>	<p>Уміти переказувати цікавий епізод із дитинства письменника. Розглядати точність і лаконізм описів природи, їхню роль в оповіданні. Розповідати про особливості характеру Олесья, його обдарованість. Складати план до характеристики цього образу. Висловлювати власні міркування про характер хлопчика, оцінювати його незвичну поведінку. Пояснювати назву оповідання. Вчитися порівнювати літературного героя із собою. Вміти написати твір про нього, придумати власне закінчення оповідання.</p> <p><i>Усвідомлення особливого призначення на землі кожного. Формування і збереження індивідуальних особливостей людини як</i></p>

		<i>важливих чинників її майбутньої максимальної самореалізації.</i>
3	<p>Микола Вінграновський. «Перша колискова», «Бабунин дощ», «Сама собою річка ця тече...», «Сіроманець»</p> <p>Поезія – особливий спосіб вираження почуттів людини. Висловлення поетичною мовою любові до дитини і турботи про неї, батьківського заповіту Художні описи природи як вияв патріотичних почуттів автора. Захоплююча і драматична історія про хлопчика й вовка як приклад гармонії людини й природи («Сіроманець»). Гуманізм повісті. Доброта, вигадливість, рішучість Сашка, його здатність на самостійні вчинки, особливо у відстоюванні своєї позиції.</p>	<p>Розуміти, що таке патріотичне почуття. Виразно і вдумливо читати поезії. Коментувати художні описи природи. Виокремлювати і пояснювати епітети і порівняння. Пояснювати власне розуміння поняття «батьківщина». Уміти переказати найцікавіші епізоди повісті, схарактеризувати головного героя за планом. Уміти придумати власне закінчення твору.</p> <p><i>Усвідомлення значення патріотизму в житті людини, образного слова для висловлення почуттів. Розуміння того, що батьки – найрідніші люди для дитини.</i></p>
4	<p>ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ</p> <p>Ознайомлення з доступними для сприймання й цікавими для п'ятикласників творами письменників-земляків.</p>	<p>Знати про письменників-земляків, їхні твори. Розуміти зміст цих творів. Виразно читати і висловлювати власну думку про них.</p> <p><i>Виховання шанобливого ставлення до митців свого краю як до особливо обдарованих людей, співців рідної землі.</i></p>

6 КЛАС

(70 год., 2 год. на тиждень)

Текстуальне вивчення творів – 51 год.

Література рідного краю – 4 год.

Позакласне читання – 4 год.

Розвиток мовлення – 2 год.

Виразне читання – 2 год.

Резервний час – 7 год.

<i>Кіл-ть годин</i>	<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів</i>
1	<p>ВСТУП</p> <p>Книжка в житті людини. Письменник - особливо обдарована людина, його праця над художнім твором. Розповідь про те, як «робиться книга». Сучасний читач і його роль у новому «житті» твору.</p>	<p>Знати про рукописні книги часів Київської Русі, про автора «Повісті временних літ» Нестора Літописця. Розуміти роль книжки в житті людини; складність і особливість процесу творчості, місце у ньому уяви й фантазії митця; роль читача в «житті» художнього тексту. Розуміти ставлення до дійсності звичайної людини і письменника; ставлення до</p>

		літературного твору читача і письменника. Знати, де можна «зустрітися» з літературою (літературні журнали, радіопередачі, телебачення, театр, книгарні, бібліотеки, Інтернет). Уміти аргументувати індивідуальні читацькі інтереси. <i>Усвідомлення потреби шанобливого ставлення людей до книжки, до освіти.</i>
5	<p>ЗАГАДКОВО ПРЕКРАСНА І СЛАВНА ДАВНИНА Календарно-обрядові пісні</p> <p>Роль і місце пісні в житті людини. Головні календарні обряди. Народна обрядова пісня.</p> <p>Різновиди обрядових пісень.</p> <p><i>Пісні літнього циклу: «У ржі на межі», «Ой біжить, біжить мала дівчина», «Проведу я русалочки до бору» (русальні); «Заплету віночок», «Ой вінку мій, вінку», «Купайло, Купайло!» (купальські); «Маяло житечко, маяло», «Там у полі криниченька» (жнивварські) – на вибір.</i></p> <p><i>Пісні зимового циклу: «Ой хто, хто Миколая любить», «Засівна», «Нова радість стала», «Добрий вечір тобі, пане господарю!», «Щедрик, щедрик, щедрівочка» (на вибір).</i></p> <p><i>Веснянки: «Ой весна, весна – днем красна», «Ой кувала зозуленька», «А в кривого танця» (на вибір)</i></p> <p>Народні колискові пісні</p> <p>«Ой ти, коте, коточок», «Ой ну, люлі, дитя, спать».</p> <p>Провідні мотиви, лексичні особливості колискових.</p> <p>Календарно-обрядові пісні рідного краю.</p> <p>ТЛ: народна пісня, колискова, повтори (рефрен), анафора.</p>	<p>Знати про виникнення народної обрядової поезії, її різновиди. Вміти розповідати про головні календарні обряди українців. Розрізняти і називати різновиди календарно-обрядових пісень. Уміти виразно і вдумливо читати їх, коментувати зміст, виокремлювати й пояснювати художні засоби.</p> <p>З'ясувати роль колискової пісні в житті людини, уміти описати образ матері над колискою дитини (за літературою та живописом). Розвивати вміння висловлювати власні роздуми про тепло рідного дому.</p> <p>Вивчити напам'ять: 2 пісні (на вибір).</p> <p><i>Формування прагнення відроджувати і вивчати оригінальну творчість народу. Виховання поваги до прадавніх вірувань наших предків, гордості за свій талановитий народ. Виховання почуття любові до своїх рідних.</i></p>
3	<p>Тарас Шевченко. «Думка» («Тече вода в синє море...»), «Іван Підкова»</p> <p>Відомості про перебування поета в Санкт-Петербурзі. Провідні мотиви творів Т. Шевченка, їхній героїчний пафос, зображення в них історичного минулого. Специфіка ліричних і ліро-епічних творів.</p>	<p>Знати і розповідати основні відомості про життя Т.Шевченка в Санкт-Петербурзі. Знати зміст творів. Виразно й осмислено читати їх. Уміти визначати провідний мотив вірша «Думка», пояснювати роль художніх засобів. Розкрити історичну основу поеми «Іван Підкова», риси і поведінку козацьких ватажків, їхні стосунки з підлеглими. Пояснити особливості художніх засобів зображення штормового моря, бою.</p> <p>Вивчити напам'ять: «Думка».</p> <p><i>Усвідомлення того, що героїзм і мужність – ознаки лицарських чеснот</i></p>

		<i>козаків, заповідані як духовний спадок нащадкам. Осмислення духовного зв'язку з історичним минулим народу.</i>
3	Я І СВІТ Леся Українка (Лариса Петрівна Косач). «Мрії», «Як дитиною, бувало...», «Тиша морська», «Співець» Дитинство поетеси, роль родини у її вихованні. Неповторний світ дитинства в цих поезіях. Образ мужньої, сильної духом дівчинки, її життєрадісний погляд на світ, вільнолюбство, впевненість, розвинена уява. Значення мистецтва у житті людини.	Розповідати про дитинство Лесі Українки, її мужність, талановитість. Усвідомлювати і вміти пояснити мотив глибокого родинного зв'язку дитини з батьками. Характеризувати образ ліричної героїні. Висловлювати власні роздуми про неї. Уміти розкрити зміст поезії «Співець», з'ясувати художню своєрідність твору. Вивчити напам'ять: «Як дитиною, бувало...» <i>Виховання почуття любові до батьків, родини, формування стоїчних рис характеру (мужність, цілеспрямованість, наполегливість), прагнення до самоосвіти.</i>
4	Володимир Винниченко. «Федько-халамидник» Цікава історія з життя письменника. Художня розповідь про дивовижного хлопчика Федька, його життя і пригоди, стосунки з однолітками. Щедрий на добро внутрішній світ героя. Федько як особистість. ТЛ: головний герой, другорядні герої.	Розповісти цікаві епізоди з життя письменника. Знати зміст оповідання. Виразно і вдумливо читати найбільш вражаючі епізоди. Вміти проаналізувати епічний твір. Назвати риси характеру Федька, що вирізняють його з-поміж друзів-однолітків. Уміти прокоментувати їх, висловлювати своє ставлення до літературних героїв. Аналізувати роль художніх засобів у творі, знаходити портрет, пейзаж, діалоги. Вміти сформулювати основну думку оповідання і висловити своє ставлення до зображуваного. <i>Усвідомлення найважливіших цінностей моралі та етики, що роблять людину душевно багатогою і щедрою на добро, порядність, чесність.</i>
4	Спиридон Черкасенко «Маленький горбань».	Знати короткий біографічний нарис про письменника. Виразно й усвідомлено читати і переказувати оповідання, складати план твору. Вміти характеризувати образ головного героя Павлика, оцінювати образ хлопчика через його вчинки. <i>Усвідомлення впливу вчинків героя на його стосунки з іншими дітьми, ставлення автора до свого персонажа.</i>
2	Станіслав Чернілевський. «Тепло-та родинного інтиму...», «Забула внучка в баби черевички...» Настрої і почуття, висвітлені в поезіях (любов, доброта, висока духовність). ТЛ: віршові розміри ямб, хорей.	Виразно й усвідомлено читати вірші. Розвивати вміння прокоментувати відчуття, висловлені в цих творах. Уміти співвіднести їх із власними, пережитими особисто. <i>Осмислення ролі батьківського дому в житті людини, відповідальності за власну родину.</i>
2	Ірина Жиленко. «Жар-Птиця», «Підкова», «Гном у буфеті»	Розуміти, що світ дитинства – вічне джерело сили, натхнення, мрій, фантазій. Виразно й усвідомлено читати поезії. Вміти прокоментувати

	Поетичні роздуми про дружбу, доброту, красу, про людське щастя і шляхи до нього, про те, що може врятувати сучасний світ.	їхній зміст, знайти і пояснити художні засоби. Вміти висловлювати власні роздуми про щастя і шляхи до нього, про цінності, які потрібно берегти в сучасному світі. <i>Усвідомлення ролі почуття дружби в житті людини, вміння бачити красу навколо, цінувати доброту.</i>
4	Оксана Іваненко. «Друкар книжок небачених» Коротко про письменницю. Повість про початок книгодрукування в Україні, сподвижників друкарської справи, що долали перешкоди на шляху до популяризації книги, її доступності для звичайних людей. Трагічна доля І. Федорова, якому судилася посмертна слава. Роль епіграфа до твору. Історична основа твору, його жанрові та композиційні особливості. Значення книги в житті людини.	Знати коротко про письменницю. Уміти переказувати твір, характеризувати історичну добу, описану в ньому, називати видатних діячів культури, про яких ідеться в повісті. Уміти пояснити особливості композиції твору, визначати головну думку, характеризувати образ Івана Федорова. Вміти розказати про початок книгодрукування, пояснювати роль книги в житті. Дискутувати про важливість покликання людини, доцільність самопожертви в ім'я великої справи; міркувати про роль непересічної талановитої особистості в житті народу, розвитку його культури. <i>Усвідомлення важливості історичної спадщини, причетності кожної людини до історії держави, її зростання і процвітання.</i>
3	Емма Андієвська. «Казка про яян», «Говорюча риба» Е.Андієвська - сучасна письменниця і художниця. Її казки-притчі. Добро і любов до світу. Порушення питань моралі, дружби, сили слова. Прихований повчальний зміст творів. Принципи толерантного ставлення до інших, вірності мріям, прагнення гармонії зі світом. ТЛ: притча.	Розуміти поняття притчевості в мистецтві. Виразно і вдумливо читати казки. Виокремлювати фантастичні елементи у них. Уміти визначити головну думку кожного з творів, відшукавши в них ключові фрази. Сформулювати власні висновки про твори та про їх основні ідеї. <i>Усвідомлення морально-етичних цінностей, що допомагають бачити і розуміти красу і приваби світу, гармонійно і щасливо жити в ньому.</i>
5	ПРИГОДИ І РОМАНТИКА Всеволод Нестайко. «Тореадори з Васюківки» В. Нестайко – відомий у світі український дитячий письменник. Пригодницький захоплюючий сюжет, мрія і дійсність, смішне, комічне, романтичне в його пригодницькій повісті для дітей.	Знати основне про письменника. Розуміти поняття романтичного і пригодницького. Уміти визначити жанр твору. Самостійно ознайомитися зі змістом фрагментів (розділи 1–4). Уміти аналізувати поведінку героїв, їхні вчинки, моральний вибір у різних життєвих ситуаціях. Характеризувати улюбленого героя, аргументувати свій вибір, розкрити риси його вдачі. Виокремлювати, виразно читати і коментувати найцікавіші епізоди тексту. Аналізувати зв'язок пригодницького і звичайного, комічного і нейтрального. Уміти висловлюватися про зв'язок прочитаного з власними життєвими спостереженнями. <i>Формування активної життєвої позиції, позитивних рис характеру.</i>

		<i>Вміння толерантно й аргументовано доводити свою думку, відстоювати власну позицію.</i>
5	Ярослав Стельмах. «Митькозавр з Юрківки, або Химера лісового озера» Таємничі, веселі й незвичайні події в повісті, передані образним словом. Допитливість, винахідливість, кмітливість хлопчиків – головних героїв.	Уміти переказувати зміст уривка повісті., визначити кульмінаційний епізод у ній. Характеризувати образи Сергія і Митька, їхню поведінку в складній ситуації. Висловлювати власні роздуми про місце уяви, фантазії, романтичності в житті сучасної людини. Знаходити у тексті реальні (звичайні) та пригодницькі події. <i>Усвідомлення значення романтичності, життєлюбства в житті людини.</i>
5	Леся Воронина. «Таємне Товариство боягузів, або засіб від переляку №9» Леся Воронина - сучасна письменниця, авторка багатьох книг для дітей. Фантастична, романтична, багатоепізодна, повість про виховання гідності та мужності. Стосунки між різними поколіннями в родині. ТЛ: сюжет.	Знати основне про письменницю Переказувати зміст твору, висловлюватися про своє сприйняття твору. Характеризувати образ головного героя Кліма, розмірковувати, як виховувати у собі риси сміливості, хоробрості, кмітливості. <i>Формування позитивного світогляду, розвиток вільного висловлення думки, вміння дискутувати, прищеплювати інтерес до пізнання нового, виховувати прагнення до самовдосконалення, самореалізації в ім'я добра.</i>
3	ГУМОРИСТИЧНІ ТВОРИ Гумористичне і сатиричне зображення. Жанрова різноманітність гумористичних творів (анекдоти, байки, усмішки, гуморески, співомовки та ін.). Велика роль гумору в житті людини. Леонід Глібов. «Щука», «Муха і Бджола», «Жаба і Віл» Визначний український байкар, поет. Викривальна і повчальна спрямованість байок письменника. Побудова байки. ТЛ: гумор, сатира, байка, алегорія, мораль.	Розуміти роль гумору в житті людини. Знати жанри гумористичних творів, називати їх. Уміти розповісти про особливість побудови байки. Виразно і вдумливо читати твори Л. Глібова, коментувати їхній прихований зміст. Уміти виокремити основну думку кожної байки, пояснити алегоричні образи. Вміти зіставляти описане в байках із сьогоденним реальним життям. Вивчити напам'ять: «Щука». <i>Усвідомлення важливості самокритичного погляду для успішної життєдіяльності людини. Формування життєстверджувальних, оптимістичних настроїв, уміння тактовно реагувати на іронію, гумор.</i>
2	Степан Руданський. «Добре торгувалось», «Гуменний», «Запорожці у короля», «Свиня свинею» Коротко про письменника. Співомовки С.Руданського – унікальне явище у світовій культурі. Висміювання моральних вад, негативних рис характеру, авторська симпатія до простої людини, до її розуму, кмітливості, почуття гумору, вміння посміятися над власною	Розуміти вияв народної мудрості у гуморесках, викривальний пафос співомовок. Виразно й усвідомлено читати твори. Визначати іронічне ставлення до негативних рис характеру. Вміти тлумачити терміни «гумореска», «співомовка», «інверсія». Вміти виокремити основну думку кожного твору. Засвоїти особливості виразного читання цих творів. Характеризувати героїв і порівнювати їх. Пояснювати зв'язок історичних фактів із їх гумористичним відображенням у співомовках.

	безпорадністю, вміння відстояти свою гідність. ТЛ: гумореска, співомовка, інверсія.	Поглиблювати вміння проводити паралелі з сучасним життям. Обґрунтовувати власні спостереження над смішними ситуаціями в житті <i>Усвідомлення, що почуття гумору – ознака духовного здоров'я людини.</i>
1	Павло Глазовий. «Еволюція», «Найважча роль», «Похвала» Іронічно-пародійна, викривальна спрямованість гумористичних і сатиричних творів.	Виразно і вдумливо читати твори. Вміти виокремлювати основні ідеї, аналізувати художні особливості гуморесок, проводити аналогії з власними спостереженнями. Вивчити напам'ять: 1 гумореску (на вибір). <i>Розвиток уміння іронічно, критично, з почуттям гумору сприймати явища навколишньої дійсності й самого себе.</i>
4	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення із найцікавішими письменниками-земляками, їхніми творами.	Запам'ятати імена і твори письменників-земляків. Вдумливо читати їхні твори, розглядати зміст та основні ідеї. Висловлювати власну думку про доробок письменників-земляків. <i>Виховання шанобливого ставлення до митців рідного краю.</i>

7 КЛАС

(70 год., 2 год. на тиждень)

Текстуальне вивчення творів – 56 год.

Література рідного краю – 4 год.

Позакласне читання – 4 год.

Розвиток мовлення – 2 год.

Виразне читання – 2 год.

Резервний час – 2 год.

Кіл-ть годин	Зміст навчального матеріалу	Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
3	МИНУВШИНА У ФОЛЬКЛОРІ. Народні думи. „Дума про Марусю Богуславку”. <i>Теорія літератури:</i> Думи як вид усної народної творчості.	Учень: знає назви дум, роль історичних дум у духовному житті народу. Аналізує зміст думи „Про Марусю Богуславку” та її зв'язок з історичним контекстом, подає визначення думи, пояснює її жанрову специфіку. Виразно та осмислено читає текст думи, виділяє головну думку, вирізняє композиційні елементи. Висловлює судження про відображення уславленого образу Марусі Богуславки, її

		героїчних вчинків, засудження рабства, несправедливості та зла. Називає кобзарів, розповідає про сучасне кобзарське мистецтво.
2	Історичні пісні. „Ой на горі да женці жнуть”. <i>Теорія літератури:</i> Поняття про історичну пісню.	Аналізує зміст пісні, пояснює її зв'язок з історичним контекстом, з'ясовує визначення історичної пісні, спостерігає її жанрову специфіку. Декламує відповідно до народної ритміки, формулює головну думку твору. Висловлює судження про історичні пісні, їх особливості й тематику, про силу любові й шани запорожців до своєї країни.
2	Народні балади. „Ой був в Січі старий козак...”. <i>Теорія літератури:</i> Народна балада як жанр фольклору.	Знає класифікацію балад (народна, літературна), про європейські корені нової балади, формулює визначення балади, аналізує зміст балади, його зв'язок з історичним контекстом, обґрунтовує жанрову специфіку балади. Називає балади про кохання, про родинно-побутові стосунки. Читає, коротко переказує зміст балади, визначає головну думку та особливості композиції твору, пояснює символи народної творчості, використані у баладі. Висловлює судження про баладу, її особливості у порівнянні з іншими пісенними жанрами, про моральне значення вірності своєму народові, засуджує зрадництво. Коментує використання жанру балади в романтичній літературі.
4	І ОЖИВА ІСТОРІЯ НАРОДУ... Тарас Шевченко. „І виріс я на чужині...”, «Тополя» <i>Теорія літератури:</i> поняття про літературну баладу Вірші і проза як типи художнього мовлення. Стопа, віршові розміри.	Повідомляє короткий біографічний нарис про письменника (окремі фрагменти його біографії), аналізує зміст поезії й життєві обставини, за яких були написані вірші, пояснює поетичне кредо, висловлене поетичними рядками. Вирізняє автобіографічні мотиви у вірші, обґрунтовує засоби змалювання ностальгії за рідним краєм, знаходить риси реалізму в зображенні тяжкого життя селян-кріпаків. Виразно читає вірш, пояснює роль метафори у творі. «Тополя» - зразок літературної балади, романтичні мотиви у творі.
4	Пантелеймон Куліш. „Орися”. <i>Теорія літератури:</i> проза як тип художнього мовлення.	Знає короткий біографічний нарис про письменника (окремі фрагменти його біографії), розповідає про його суспільні погляди, літературну творчість, наукову та видавничу діяльність. Розповідає про вплив Гомерової «Одіссеї» на оповідання «Орися». Виразно, осмислено переказує зміст оповідання, виділяє в ньому головну думку, характеризує поетичний образ головної героїні, стосунки між персонажами. Акцентує увагу на портретах Орисі, молодого козака, на зображенні романтичних пейзажів у творі. Аналізує легенду про золотих турів і зачарованого князя, який не може знайти рідного міста. Зосереджує увагу на зв'язку із фольклором. Висловлює судження про селянський побут країни, романтичний характер оповідання, роль пейзажів у творі.

6	Іван Франко. „Захар Беркут” (скорочено). <i>Теорія літератури:</i> Мова художнього твору. Застарілі слова (архаїзми, історизми) як засіб характеристики історичної епохи.	Переказує й аналізує зміст повісті, характеризує головних і другорядних персонажів – Захара Беркута, Максима, Мирослави, Тугара Вовка, пояснює історичну основу твору, визначає його головну думку. Аналізує зміст символічних образів Сторожа і Сонця. Знає про значення діалектизмів, архаїзмів у відображенні історичної епохи. Вносить судження про значення сили єднання, про вибір правильного рішення та його обстоювання, про стародавні уявлення наших пращурів.
5	Андрій Чайковський. „За сестрою”. <i>Теорія літератури:</i> Поняття про компоненти та композицію художнього твору.	Повідомляє короткий біографічний нарис про письменника (окремі фрагменти його біографії), аналізує зміст твору у контексті епохи. Інтерпретує твір, виділяючи в ньому головну думку, визначає специфіку твору, наводить приклади героїзму, відповідальності, вірності. Висловлює судження про основну думку твору, про значення письменника в літературі.
2	Богдан Лепкий. „Цвіт щастя”. <i>Теорія літератури:</i> Композиційні особливості новели.	Повідомляє короткий біографічний нарис про письменника (окремі фрагменти його біографії), аналізує зміст новели, її зв'язок з народною легендою, формулює визначення новели. Читає текст у формі діалогу. Знаходить пейзажні описи, визначає їх роль у творі. Пояснює, чому твір завершено риторичним запитанням. Висловлює судження про відображення в новелі настрою хлопчика, морально-етичні категорії „щастя”, „добра”, „справедливості”.
2	Степан Васильченко. „Свекор”.	Знає окремі фрагменти біографії С. Васильченка, знає зміст оповідання. Характеризує епоху, в яку був написаний твір. Пояснює, чому Василька в сім'ї називають „свекром”. Читає вголос частину твору, де пояснюється, чому батько вирішив Василька оженити. Висловлює судження про необхідність навчання. Стверджує високий рівень взаємостосунків у родині. Висловлює судження про значення гумору в житті людини.
6 3	Григор Тютюнник. “Климко” Цікавий епізод з дитинства письменника. Воєнне дитинство в повісті. Ідея самопожертви. Морально-етичні уроки доброти, чуйності, турботи про рідних. Художні особливості твору (мова персонажів, художня деталь). <i>Теорія літератури:</i> художня деталь.	Знати про події часів воєнного лихоліття (Велика вітчизняна війна). Знати і вміти переказувати зміст повісті. Вміти проводити паралелі між особистим життям автора і сюжетом твору. Розвивати навички аналізу епічного твору. Характеризувати образ Климка. Пояснювати художні особливості твору. Виділяти і переказувати найбільш вражаючий епізод з повісті (аргументувати свій вибір). Висловлювати власні роздуми про значення доброти і чуйності в людському житті. <i>Виховання важливих гуманних якостей людини — чуйності, доброти, турботи про ближнього, здатності співпереживати.</i> Знати основні відомості про поета та його пісні. Виразно і вдумливо читати поезії.

	Андрій Малишко Пісенна творчість. «Вчителька», «Пісня про рушник», «Стежина»	Визначити і прокоментувати основні мотиви, роль художніх засобів, символічність образів. Розвивати уміння аргументовано висловлювати власні роздуми. Напам'ять «Вчителька», «Пісня про рушник» (на вибір). <i>Формування морально-етичних цінностей, розвиток естетичного смаку.</i>
3	Микола Сингаївський. „Чорнобривці”, „Батьківське поле”. <i>Теорія літератури:</i> Художні засоби мови. Метафора.	Знає окремі фрагменти біографії М. Сингаївського, зокрема аналізує вплив народної творчості на майбутнього митця. Називає пісні на слова М. Сингаївського. Виразно читає поезії. Розповідає, якими засобами відтворено образ хлібороба та його споконвічний зв'язок із землею. Висловлює судження про значення любові до рідної землі, до батьків. Знає значення символу в поезії „Чорнобривці”. Вивчити напам'ять: «Чорнобривці»
4	Борис Антоненко-Давидович. „Крила Артема Летючого”.	Повідомляє короткий біографічний нарис про письменника (окремі фрагменти його біографії), аналізує зміст твору, розповідає про допитливість, прагнення до знань Артема Летючого. Пояснює, чому він хоче злетіти в небо і які перешкоди з'являються на його шляху до здійснення цієї мрії. Акцентує увагу на наполегливості Артема Летючого і на тому, як сприймали його вчинки у рідному селі. Висловлює судження про неповторність кожної людської особистості, про яскравий індивідуальний художній стиль письменника.
5	Борис Харчук. „Планетник”. <i>Теорія літератури: повість-притча</i>	Повідомляє короткий біографічний нарис про письменника (окремі фрагменти його біографії), аналізує зміст твору, обґрунтовує взаємозалежність настрою головного героя і природи. З'ясовує найважливіші риси характеру хлопчика, його вчинки. Висловлює судження про моральний вибір, про добро і зло у світі.
4	Євген Гуцало «Сім'я дикої качки». <i>Теорія літератури:</i>	Вміти складати план розповіді про події, змальовані в оповіданні. Переказувати сюжет. Характеризувати образи Тосі і Юрка, порівнюючи їхні вчинки. Вміти пояснювати особливість композиції, виділити кульмінацію. Запропонувати власну версію подальшого розвитку подій. <i>Осмислення критичного ставлення до власних вчинків, дії, прояв доброти, благородства, чесності.</i>
1	Василь Голобородько. „Мова рослин”. <i>Теорія літератури:</i> Поняття про вільний вірш.	Повідомляє короткий біографічний нарис про письменника (окремі фрагменти його біографії), аналізує зміст поезій, пояснює основні теоретико-літературознавчі поняття. Читає та інтерпретує текст, визначає фольклорні джерела поезій. Усвідомлює відмінність розмовного тексту і поетичного тексту білим віршем.
4	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ.	Знайомиться з творами письменників-земляків (за вибором учителя).

8 КЛАС

(70 год., 2 год. на тиждень)

Текстуальне вивчення творів – 56 год.

Література рідного краю – 4 год.

Позакласне читання – 4 год.

Розвиток мовлення – 2 год.

Виразне читання – 2 год.

Резервний час – 2 год

<i>Кіл-ть годин</i>	<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів</i>
1	ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ ТА ДУХОВНОГО ЖИТТЯ НАРОДУ.	Учень: називає особливості усної народної творчості, три основні її роди: народна лірика, народна драма, народний епос. Знає визначення народної лірики як окремого роду усної словесної народної творчості, характеризує жанри (види) та піджанри (підвиди). Називає першу фіксацію української народної пісні. Аналізує ліричну пісню як жанр родинно-побутової лірики, розповідає про родинно-побутову пісню „Віє вітер на долину”. З’ясовує особливості чумацької лірики („Ой ясне сонечко високо ходить”). Зіставляє та узагальнює характерні риси та відмінності кожного підвиду народної лірики.
4	Усна народна творчість. Народна лірика. „Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш?”, „Віє вітер на долину”, „Ой ясне сонечко високо ходить». Пісні Марусі Чурай. «Засвіт встали козаченьки», «Віють вітри, віють буйні», «Ой не ходи, Грицю...» <i>Теорія літератури:</i> Поглиблення поняття про народну лірику та її основні жанри. <i>Стаття Олександра Кошиця „Про українську пісню й музику”.</i>	Знає по трагічні сторінки життя легендарної піснярки Марусі Чурай. З’ясовує особливості її лірики. Аналізує її поезії. З’ясовує, як народна лірика служить для характеристики етносу. Характеризує зміст статті О. Кошиця „Про українську пісню й музику”.
2	ІЗ ПРАДАВНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Із „Ізборника Святослава” (1076) – „Слово про почитання книжне”. Із „Повісті врем’яних літ” – уривки за вибором учителя. <i>Теорія літератури:</i> Літопис як історична і літературна пам’ятка.	Знає про прадавню українську культуру (освіту, літературу, ремесла, архітектуру, малярство, музику) періоду Київської Русі. Називає основні літописи як історичні та літературні пам’ятки. Характеризує „Ізборник Святослава” як пам’ятку цієї доби (уривок „Слово про почитання книжне”). Пояснює характер і обґрунтовує значення пам’ятки „Повість врем’яних літ”. Розповідає про розвиток писемності, значення книг, визначає особливості композиції твору, аналізує художні засоби пам’ятки, характеризує образи.

2	<p>ІЗ ДАВНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ XVI–XVIII СТ. Кирило Транквіліон-Ставровецький. Геральдичні вірші. Лазар Баранович. „Млинарське каміння дасть різне меління”. Іван Максимович. Епіграми. <i>Теорія літератури:</i> Поняття про барокову літературу. Про геральдичні вірші. Жанр епіграми.</p>	<p>Знає про епоху давньої української літератури XVI–XVIII ст., про твори, писані латинською, польською та книжною староукраїнською мовами. Характеризує творчість Кирила Транквіліона-Ставровецького, Лазаря Барановича, Івана Максимовича. Знає особливості барокової літератури. Аналізує твір К.Транквіліона-Ставровецького „На герб ясновельможної її милості Ірини Могилянки, княжни Вишневецької, Михайлової Корибутової”, роздумуючи над вічністю людських чеснот. Аналізує вірш Лазаря Барановича „Млинарське каміння дасть різне меління”. Розповідає зміст та називає головну думку епіграм Івана Максимовича. Дає визначення жанру епіграми та називає характерні особливості геральдичних віршів.</p>
2	<p>ІЗ НОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ XIX СТ. ВСТУП. Розвиток нової української літератури. <i>Теорія літератури:</i> Поняття про літературні стилі і напрями: сентименталізм, романтизм, реалізм (оглядово).</p>	<p>Знає про умови становлення нової української літератури наприкінці XVIII – на початку XIX ст., визначає її роль у духовному житті народу. Знає про зачинателя нової української літератури Івана Котляревського. Розпізнає художнє відображення у творах нової української літератури суспільних подій та духовного життя народу. Характеризує значення усної народної творчості для становлення і розвитку нової української літератури. Називає письменників, які, наслідуючи І. Котляревського, писали твори народною мовою (Петро Гулак-Артемівський, Григорій Квітка-Основ'яненко, Євген Гребінка). Визначає основоположника нової української літератури – Тараса Шевченка, характеризує його роль у розвитку української літератури і нової української мови. Називає провідних письменників XIX ст. (Марка Вовчка, Пантелеймона Куліша, Леоніда Глібова, Павла Грабовського, Івана Нечуя-Левицького, Михайла Коцюбинського, Архипа Тесленка, Івана Карпенка-Карого, Панаса Мирного, Михайла Старицького, Івана Франка, Бориса Грінченка, Лесю Українку) та їх основні твори. З'ясовує зміст понять літературні стилі і напрями: сентименталізм, романтизм, реалізм.</p>
5	<p>Іван Котляревський. „Наталка Полтавка”. <i>Теорія літератури:</i> Драма. Соціально-побутова драма.</p>	<p>Знає короткі відомості про життєвий і творчий шлях І. Котляревського. З'ясовує мотиви написання драми „Наталка Полтавка”, відзначає, що п'єса – перший твір нової української драматургії. Аналізує соціально-побутовий конфлікт, який лежить в основі драми, народну етику, характери і вчинки персонажів, характеризує образи Наталки, Петра, Миколи, Горпини Терпилихи, Возного та Виборного. З'ясовує будову п'єси, її композицію, простежує розгортання драматичного конфлікту. Аналізує мовні засоби розкриття внутрішнього світу Наталки, поетичного образу дівчини з народу; зіставляє гумористично-викривальні</p>

		характеристики Виборного і Возного. Визначає поняття про соціально-побутову драму, характеризує роль пісенних фрагментів у творі; з'ясовує значення п'єси „Наталка Полтавка”, пояснює, чому твір має таке тривале сценічне життя. Розкриває значення творчості Івана Котляревського для української літератури і мови.
3	Петро Гулак-Артемівський. „Пан та Собака”, „Рибалка”. <i>Теорія літератури:</i> Загальне визначення сатири. Гумор і сатира. Жанрові особливості байки.	Знає основні факти з життя письменника, найпопулярніші його твори. Характеризує внесок Петра Гулака-Артемівського в українську літературу. Знає зміст байки „Пан та Собака”. Визначає головні сюжетні елементи байки та композицію (експозицію, зав'язку, кульмінацію, розв'язку). Характеризує образи Пана і Рябка. Пояснює, чому письменник назвав свій твір „казкою”. Визначає жанрові особливості байки. Знаходить у тексті елементи гумору і сатири, знає основні відмінності між ними. Визначає роль пейзажу в тексті байки. Наводить приклади прислів'їв та приказок, які використав письменник у байці. Характеризує монологи Явтуха, які розкривають його образ. Вміє виразно читати і переказувати байку, висловлює свої міркування щодо зображуваного. Пояснює, в чому проявилася громадянська мужність письменника при зображенні подій у байці „Пан та Собака”. Аналізує баладу „Рибалка”, звертає увагу на її романтичний характер та народний колорит. Характеризує образи Рибалки та Русалки. З'ясовує причини звернення письменника до жанру балади.
3	Євген Гребінка. „Ведмежий суд”, „Човен”. <i>Теорія літератури:</i> Поглиблення відомостей про жанри байки та балади.	Знає основні факти з життя Євгена Гребінки, про його захоплення усною народною творчістю, про зустріч з Тарасом Григоровичем Шевченком, знайомство з російськими письменниками. Називає основні твори Євгена Гребінки, їх жанри. Виразно читає й аналізує байку „Ведмежий суд”, характеризує образи Вола, Ведмедя, Вовків, Лисички. Пояснює окремі фрагменти змісту байки, які розкривають несправедливість, крутість судових чиновників, безсоромне приниження і пограбування трудового народу, беззахисність невинного підсудного, безглуздість звинувачень проти Вола. З'ясовує, які саме вади тогочасного устрою критикує письменник-байкар. Характеризує жанрові та художні особливості твору. Узагальнює зображення письменником життєвих подій, окреслює його роль у розвитку української літератури, у становленні самобутнього жанру байки. Виразно читає й аналізує баладу „Човен”, розкриває її алегоричний зміст. Висловлює судження про вплив народних пісень на зміст та образну систему твору. Характеризує жанрові особливості балади.
3	Тарас Шевченко. „Гамалія” (скорочено).	Знає основні факти з життя Тараса Шевченка, розкриває його роль як основоположника нової української літератури. Називає обставини, під впливом

	<i>Теорія літератури:</i> Жанр ліро-епічної поеми.	яких формувався світогляд письменника (соціальні умови, суспільні ідеї, дружні зв'язки з іншими культурними діячами, письменниками, знайомство з творами інших письменників, з розповідями кобзарів про історичне минуле українського народу тощо). Знає твори Тараса Шевченка про козацьку славу („Іван Підкова”, „Гамалія”, „Гайдамаки”). Називає риси вдачі запорожців. Знає зміст ліро-епічної поеми „Гамалія” (у скороченому варіанті), характеризує образ ватажка Гамалії. З'ясовує своєрідність побудови поеми, роль риторичних запитань і повторів, епітетів, порівнянь у тексті поеми. Визначає ставлення поета до зображуваних подій. Знає напам'ять уривок з поеми (за вибором учителя).
2	Степан Руданський. „Пісня” („Повій, вітре, на Україну...”), „Наука”. <i>Теорія літератури:</i> Пісня як жанр лірики. Поняття про антитезу.	Знає основні події життя Степана Руданського, його суспільно-політичні переконання. Називає основні твори письменника, їх жанрові особливості. Аналізує вірш „Пісня” („Повій, вітре, на Україну...”), характеризує почуття і переживання поета, виражені у творі, простежує мовні особливості. Знає, чому твір став народною піснею. Декламує „Пісню” напам'ять. Аналізує вірш „Наука”, зіставляє монологи матері й батька, що дають поради синові. Доводить, що в основі композиції вірша лежить антитеза. З'ясовує прийом антитези. Обґрунтовує, чому батьківська наука – це основа сімейного виховання.
4	Іван Франко. „Каменярі”, „Притча про життя”. <i>Теорія літератури:</i> Поглиблене поняття про алегорію. Поняття про притчу.	Знає основні фрагменти з життя Івана Франка, його дитячі та юнацькі роки, розповідає про громадську та суспільно-політичну діяльність письменника. Пояснює роль Тараса Шевченка та Івана Франка у розвитку української літератури. Знає зміст, основну тему та головну думку вірша „Каменярі”. Пояснює алегоричність образів каменярів. Характеризує працю каменярів. Аналізує алегоричне відображення боротьби народу проти самодержавства. Зіставляє звучання двох перших і трьох останніх рядків п'ятої строфи, пояснює їх відмінність. Характеризує особливості будови різновиду строфи у вірші „Каменярі”, вперше використаної Іваном Франком. Обґрунтовує, чому Івана Франка називають Каменярем. Знає уривок з вірша „Каменярі” напам'ять. Аналізує зміст „Притчі про життя”, формулює визначення притчі як літературного жанру. Переказує зміст „Притчі про життя”, виділяє головну думку, наводить паралелі з власного досвіду. Характеризує символіку образу меду, з'ясовує значення символів у художній літературі. Висловлює судження про алегорично-повчальний характер „Притчі про життя”.
2	Борис Грінченко. „Доки?”, „До праці”.	Знає основні відомості про життєвий і творчий шлях Бориса Грінченка, обставини, в яких формувався його демократичний світогляд, про педагогічну та видавничу

	<p><i>Теорія літератури:</i> Поняття про художній синтаксис. Фігури-повтори.</p>	<p>діяльність. Називає основні твори письменника. Аналізує вірш „Доки?”. Визначає, підтверджуючи словами та виразами з тексту, настрої, яким пройнята поезія. Пов’язує зміст вірша з назвою твору. Обґрунтовує власні міркування. Аналізує вірш „До праці”. Пояснює важливість праці для людини. З’ясовує, до кого звертається поет і до чого він закликає. Характеризує тему й основну думку, композиційні та художні особливості вірша (анафора, повтори, риторичні запитання).</p>
5	<p>Михайло Коцюбинський. „Дорогою ціною” (скорочено).</p> <p><i>Теорія літератури:</i> Пролог та епілог. Поняття про літературні типи.</p>	<p>Знає основні фрагменти з життя Михайла Коцюбинського, умови, в яких жила сім’я Коцюбинських. З’ясовує, якою людиною постає в його уяві письменник. Називає основні твори М.Коцюбинського, оповідання для дітей. Аналізує оповідання „Дорогою ціною”, визначає тему і головну думку твору, характеризує образи Остапа та Соломії. З’ясовує, у чому полягає трагізм тогочасної долі волелюбного трудового народу. Характеризує мужність, стійкість і волю до життя головних персонажів твору, красу стосунків між Остапом та Соломією. Пояснює алегоричність назви оповідання – „Дорогою ціною”. Знаходить у тексті й аналізує художні засоби змалювання героїв твору, окреслює значення пейзажу. З’ясовує поняття прологу та епілогу, формує визначення типовості образів-персонажів, наводить приклади із оповідання „Дорогою ціною” Михайла Коцюбинського та творів інших письменників.</p>
5	<p>Леся Українка. „Скрізь плач і стогін, і ридання”, „Давня казка” (скорочено).</p> <p><i>Теорія літератури:</i> Поема як ліро-епічний жанр.</p>	<p>Знає основні факти життя Лесі Українки і сім’ї Косачів, з’ясовує, що сприяло літературному розвитку поетеси. Називає риси характеру Лесі Українки, визначальні для її особистої і творчої долі (мужність і силу волі). Знає основні твори її багатогранної діяльності. Характеризує роль письменниці в розвитку української літератури. Аналізує вірш „Скрізь плач і стогін, і ридання”. З’ясовує ставлення поетеси до своїх сучасників. Пояснює зміст і актуальність закликів Лесі Українки. Знає й аналізує зміст поеми „Давня казка” (скороченого варіанту), розкриває назву твору, визначає жанр, тему й головну думку. Порівнює образи Поета і лицаря Бертольда. Пояснює втілення ідей вільної творчості митця в суспільстві. Характеризує художні особливості поеми „Давня казка”, строфічну будову та ритміку. Дає визначення синтаксичних засобів (поетичних фігур) – анафори, антитези, риторичного запитання, риторичного звертання та ін., з’ясовує їх стилістичне призначення у художньому творі. Знає напам’ять уривок з поеми (за вибором учителя).</p>

2	Євгенія Ярошинська. „Двір життя”. <i>Теорія літератури:</i> Поглиблене поняття про алегорію та символи.	Знає основні факти біографії письменниці, розповідає про її педагогічну, громадську та фольклористичну діяльність. Називає твори письменниці для дітей. Характеризує оповідання „Двір життя”, визначає основну думку твору – про плинність людського життя, вміння людини вистояти перед спокусою примарного щастя, багатства і слави, виділяє авторську концепцію розуміння змісту життя – гідно пройти шлях своєї долі до пізнання істини. Характеризує художні особливості оповідання, з’ясовує значення алегоричних образів та символів.
1	ІЗ НОВІТНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХХ СТ. ВСТУП. Історичні умови розвитку художньої літератури ХХ ст.	Знає суспільно-політичні умови розвитку художньої літератури ХХ ст. Характеризує поняття успадкування кращих традицій і мистецьких надбань попередніх епох, нові художні здобутки. Називає основні твори Миколи Куліша, Григорія Косинки, Тодося Осьмачки, Павла Тичини, Максима Рильського, Андрія Малишка, Олеса Гончара, Василя Стуса, Олега Черногуза, Євгена Гуцала, Ірини Жиленко, Валентина Чемериса, Анатолія Дімарова та ін., визначає тематику їх творів та жанрову різноманітність української літератури ХХ ст.
2	Тодось Осьмачка. „Лист”, „Казка”. <i>Теорія літератури:</i> Фольклорні елементи у мові творів письменника.	Називає етапи життєвого і творчого шляху письменника, з’ясовує, як „ходіння по муках” 30-х років вплинуло на подальшу долю Т. Осьмачки. Характеризує змістову та естетичну цінність його поезії. Пояснює автобіографічну основу твору „Лист”. Характеризує казковий світ дитинства, зображений у вірші „Казка”. Обґрунтовує багатство образів-символів, з’ясовує особливості художньої мови поезії Т. Осьмачки, її символізм, фольклоризм, експресивність.
3	Андрій Малишко. „Прометей” (скорочено). <i>Теорія літератури:</i> Поглиблення поняття про композицію. Про ліричний відступ.	Знає фрагменти з життя Андрія Малишка, його родовід, про роль матері в розвитку поетичного таланту сина. Відзначає вплив народної пісні на художню творчість Андрія Малишка. Називає основні твори та поетичні збірки. З’ясовує поняття поетичного новаторства Андрія Малишка. Знає твори поета періоду Великої Вітчизняної війни. Аналізує поему „Прометей” (скорочено). Розкриває тему й головну думку твору, знаходить у тексті рядки на підтвердження хоробрості воїнів, ставлення людей до воїна-розвідника, пояснює символізм образу Прометея (символ мужності, нескореності, любові до людей). Характеризує образ Прометея, порівнює його з образом героя давньогрецької міфології. Обґрунтовує особливості композиції поеми (обрамлювальної композиції), її елементів. Характеризує роль ліричних відступів у тексті твору. Знає напам’ять уривок з поеми (за вибором учителя).
2	Олег Черногуз. „Веселі поради”: „Як поводитись в кіно”, „Як дивитися в очі”, „Як дізнатися про походження свого	Розповідає про життєвий і творчий шлях Олега Черногуза, називає відомі твори письменника. Аналізує зміст „Веселих порад”, характеризує складні соціальні явища, зображені письменником через призму комічного, з’ясовує типовість

	прізвища”, „Як вітатися”, „Як користуватися телефоном” (на вибір) <i>Теорія літератури:</i> Фейлетон як жанр.	життєвих ситуацій та психологію поведінки людей у найрізноманітніших комічних ситуаціях. Розкриває мовні засоби комічного та приховану іронію. Аналізує фейлетон як жанр гумору.
2	Анатолій Дімаров. „Тирлик”. <i>Теорія літератури:</i> Поняття про типізацію та індивідуалізацію у художньому творі.	Знає основні біографічні відомості про письменника, називає твори Анатолія Дімарова. Розповідає сюжет оповідання „Тирлик”. Аналізує особливості повоєнного часу, коли відбуваються події у творі. Характеризує образ Тирлика. Відзначає роль авторської характеристики, дає визначення типізації образів та подій, аналізує мовні засоби індивідуалізації персонажів у художньому творі.
1	Ірина Жиленко. „Концерт для скрипки, дошу і цвіркуна”, „Осінь. Копання картоплі”, „Кульбабки”, „Похвала грошам” (із циклу „Ярмарок чудес”). <i>Теорія літератури:</i> Поняття про гротеск та фантасмагорію.	Знає основні факти життя сучасної поетеси Ірини Жиленко, називає збірки її творів, їх тематику. Характеризує вірш „Концерт для скрипки, дошу і цвіркуна”. Простежує дві змістові лінії твору – ліро-епічну та казково-фантазмагоричну. Визначає основну тему творів поетеси (радість буття) у творах „Осінь. Копання картоплі” та „Кульбабки”. Аналізує вірш „Похвала грошам” (із циклу „Ярмарок чудес”). Дає визначення гротеску та фантасмагорії, наводить приклади із вивчених творів.
4	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ.	Знайомиться з творами письменників-земляків, які працювали у виучуваний період.

9 КЛАС

(70 год., 2 год. на тиждень)

Текстуальне вивчення творів – 56 год.

Література рідного краю – 4 год.

Позакласне читання – 4 год.

Розвиток мовлення – 2 год.

Виразне читання – 2 год.

Резервний час – 2 год

<i>Кіл-ть годин</i>	<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів</i>
1	ВСТУП. УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ЯК ХУДОЖНЄ ВІДОБРАЖЕННЯ ЖИТТЯ НАРОДУ. <i>Теорія літератури:</i> Принципи аналізу	Учень: визначає роль і місце художньої літератури в духовному житті нації, характеризує зв'язок літератури з життям народу. Формулює поняття про літературний розвиток, літературний процес від найдавніших часів до наших днів, характеризує становлення і розвиток художньої літератури, зв'язок з усною словесною творчістю. Визначає

	художнього твору.	художній текст як загальнолюдську естетичну цінність, як вид мистецтва. Відзначає важливість історичного та естетичного аналізу художнього твору. Знає принципи та схему аналізу художнього твору.
2	Усна народна творчість. Народна драма. „Просо”. „Коза”. „Весілля”. <i>Теорія літератури:</i> Поняття про народну драматургію та її основні жанри.	Знає про усну народну творчість як складову і невід’ємну частину великої культури народу. Називає основні роди фольклору: народний епос, народну лірику і народну драму. Характеризує народну драматургію та її основні жанри: пісню-гру з драматичними діалогами („Просо”), драматичну сценку-гру жартівливого характеру („Коза”), родинно-обрядову драму („Весілля”). Аналізує одну з прадавніх трудових пісень-ігор „Просо”, що є мікродрамою жартівливого характеру. Характеризує мовні особливості діалогу, магичний характер пісні. Аналізує елементи драматичного твору (ремарки, діалоги) у п’єсі-грі „Коза”. Пояснює виділення з обрядів різдвяного циклу окремих складників і перетворення їх на самостійні сцени, розкриває варіантність пісні про козу-дерезу, що дійшла до наших днів. Аналізує народну драму „Весілля” та її варіанти у різних народів.
3	ПРАДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА. ВСТУП. Періодизація української літератури. Перекладна світська література. Літописи. „Поучення” Володимира Мономаха. „Слово про закон і благодать” („Опис Києва”) Іларіона. <i>Теорія літератури:</i> Поняття про літопис. Поняття про жанр „повчання”.	Знає періодизацію української літератури (прадавню українську літературу до XIV ст.; давню – з XIV ст.; нову українську літературу – з часу виходу „Енеїди” Івана Котляревського (з 1798 р.). Характеризує основні віхи у становленні та розвитку української літератури від Київської Русі до кінця XIX ст. Пояснює основні умови створення держави Київська Русь, знає літературні пам’ятки прадавньої літератури: літописи – найдавніші пам’ятки світської літератури Київської Русі; твори перекладної церковної і світської літератури. Характеризує літописи як пам’ятки історії і літератури: „Повість врем’яних літ” (приблизно 1113 р.), „Київський літопис” (з 1118 р. до 1200 р.), „Галицько-Волинський літопис” (до 1292 р.). Аналізує перекладну церковну літературу (церковні книги візантійсько-болгарського походження) та світську літературу, серед творів якої називає „Слово про закон і благодать” Іларіона, „Поучення” Володимира Мономаха. Характеризує Іларіона як першого київського митрополита, талановитого письменника, який прославив Київську Русь, обстоював ідею рівноправності всіх народів. Узагальнює традиції, закладені письменством Київської Русі, окреслює їх значення для подальшого розвитку української та інших слов’янських літератур.
4	„Слово о полку Ігоревім”. <i>Теорія літератури</i> Поняття про колективного героя. Автор у творі.	Знає „Слово о полку Ігоревім” як найвидатнішу пам’ятку давньоукраїнської і світової культури, характеризує історичну основу твору, сюжет і композицію, жанр „Слова...”. Визначає тему та головну думку „Слова...”. Зіставляє характеристики князів Ігоря, Всеволода та Святослава. З’ясовує ліризм, моральну красу і велич Ярославни.

		Характеризує образ рідної землі. Знає про авторство поеми, про „вішого Бояна”. З’ясовує поняття колективного героя. Обґрунтовує єдність змісту і форми „Слова о полку Ігоревім”. Доводить, що це твір високохудожній, структурно досконалий, характеризує фольклорну основу пам’ятки та її художні особливості, називає відомих йому авторів перекладів та переспівів „Слова о полку Ігоревім”. Знає напам’ять «Плач Ярославни».
2	ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА XIV–XVIII СТ. <i>Теорія літератури:</i> Поняття про ренесансову літературу.	Знає історичні умови розвитку української літератури XIV–XVIII ст. (про монголо-татарську навалу, про загарбання українських земель сусідніми державами, посилення феодальної експлуатації народу). Характеризує роль Запорозької Січі в розвитку освіти країни. Знає про зародження книгодрукування та першодруків, про культурну діяльність братств (церковно-освітніх товариств). Характеризує роль Києво-Могилянської академії у розвитку української науки, культури та літератури, аналізує багатство усної народної творчості цього періоду. Знає назви козацьких літописів XVII–XVIII ст. та їх основну тематику („Літопис Самовидця”, „Літопис Гр. Граб’янки”).
2	Іван Величковський (бл. 1650–1701). „Зегар цілий і полузегарок”, „Млеко від вівці, пастиру належноє” (на вибір). <i>Теорія літератури:</i> Поглиблене поняття про барокову поезію. Поняття про курйозну, зорову поезію. Поняття про акровірш.	Знає характерні риси бароко в українській літературі (орнаментальність, афористичність, дотепність, курйозність та ін.). Аналізує зміст прочитаних епіграм Івана Величковського „Тому, хто пише вірші”, „На хміль”, „Хто на чужее радий, сам зловлений буває” із збірки „Зегар цілий і полузегарок”. Розповідає про поетичний пошук митця, про нові і незвичні літературні форми. Визначає особливості поетичного світобачення, у якому філософські роздуми чергуються із побутовими спостереженнями. Знає про переклад І. Величковським латинських епіграм англійського гуманіста Джона Овена українською мовою. Читає теоретичну працю І. Величковського „Млеко від вівці пастиру належноє”. Характеризує естетичний смисл курйозних віршів – стимулювання у читача інтелектуальної напруги задля досягнення невідомого. Говорить про поєднання словесної гри з графічними формами і живописними ефектами. Узагальнює особливості українського бароко – синтез різних типів мистецтва та поєднання їх з літературою.
3	Григорій Сковорода (1722–1794). „Всякому місту – звичай і права”. Байки Г.Сковорода «Бджола та Шершень» <i>Теорія літератури:</i> Поняття про афоризм.	Знає основні відомості про життя і творчість Григорія Сковороди, характеризує його як філософа, просвітителя, поета, перераховує християнські морально-етичні ідеали, які сповідував Григорій Сковорода, називає основні твори письменника, їх жанрові особливості (ліричні твори, пісні, байки, притчі). Характеризує збірку „Сад божественних пісень”, що проросли із зерен Святого Письма, називає основні мотиви

		<p>поезій. Аналізує вірш „Всякому городу – нрав і права”, знаходить у тексті твору рядки про уславлення найвищих людських якостей (розуму, совісті, працьовитості), доводить, що це зразок громадянської та філософської поезії, узагальнює значення творчості Григорія Сковороди для розвитку української літератури. Обґрунтовує поняття про афористичність його мови, дає визначення афоризмів, наводить приклади з творів Григорія Сковороди. Знає напам'ять уривок з вірша, афоризми (5) та вміє розкрити їх зміст.</p>
2	<p>НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА (КІНЦЯ XVIII – ПЕРШИХ ДЕСЯТИЛІТЬ XIX СТ.). Розвиток поезії, драматургії, прози.</p> <p><i>Теорія літератури:</i> Основні напрями і стилі, роди і жанри художньої літератури (класицизм, реалізм, романтизм).</p>	<p>Аналізує суспільно-історичні умови зародження нової української літератури кінця XVIII – початку XIX ст. (скасування Запорозької Січі, заборони друкування українських книжок, відхід інтелігенції від народу, повстання народних мас). Характеризує появу перших друкованих збірників народних пісень, з'ясовує роль Івана Котляревського як зачинателя нової української літератури і нової української літературної мови. Аналізує літературні тенденції цього періоду: орієнтація на народне життя, народну мову. Окреслює основні напрями нової української літератури кінця XVIII – перших десятиліть XIX ст. – класицизм, просвітительський реалізм, романтизм; знає основні роди української літератури (лірики, прозу, драматургію). Називає письменників цього часу: Івана Котляревського, Григорія Квітку-Основ'яненка, Петра Гулака-Артемовського та ін.</p>
5	<p>Іван Котляревський (1769–1838). „Енеїда” (скорочено).</p> <p><i>Теорія літератури:</i> Поняття про пародію, бурлеск і трагестію.</p>	<p>Розповідає основні фрагменти з життя Івана Котляревського, характеризує його як зачинателя нової української літератури. Знає історію написання, основні сюжетні лінії, композицію, образи „Енеїди”, жанрові та стилістичні особливості. Аналізує тему і головну думку твору, відзначає втілення патріотизму, вірності обов'язку, мужності в образах троянців Енея, Низи й Евріала. Характеризує національний колорит твору, сатиричне змалювання панів, чиновників, козацької старшини. Звертає увагу на використання письменником прийомів бурлеску і трагестії. Обґрунтовує, чому „Енеїду” Івана Котляревського названо „енциклопедією українського життя XVIII ст.” (М. Рильський). З'ясовує актуальність проблем, відображених у поемі, для наших сучасників. Знає уривок з поеми напам'ять (за вибором учителя).</p>
4	<p>Григорій Квітка-Основ'яненко (1778–1843). „Маруся”.</p> <p><i>Теорія літератури:</i> Сентименталізм як літературний напрям в українській літературі. Поглиблення поняття про</p>	<p>Знає відомості про життєвий і творчий шлях письменника, розкриває основні чинники формування його світогляду, обґрунтовує роль творчості Григорія Квітки-Основ'яненка як „батька української прози” (С. Єфремов). Називає основні твори та їх жанрові особливості, характеризує поєднання у творчій манері Григорія Квітки-Основ'яненка ознак класицизму, реалізму та сентименталізму. Аналізує перший україномовний прозовий твір нової української літератури „Маруся”, визначає жанр</p>

	сентиментальну повість.	(сентиментально-психологічна повість). Характеризує тему соціальної нерівності та головну думку – утвердження християнських ідеалів, зображення високих морально-етичних рис простої людини, характеризує образи Наума Дрота, Марусі та Василя, порівнює образи Марусі і Наталки Полтавки. Відзначає реалістичне змалювання побуту українців, їх обрядів, психологізм у зображенні персонажів. Називає ознаки творчого методу сентименталізму, зокрема, відтворення глибоких почуттів і переживань, внутрішнього світу персонажів. Характеризує художні особливості твору, роль пейзажів. Окреслює значення творчості Григорія Квітки-Основ'яненка для наступного розвитку української літератури.
1	ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС 40–60-Х РР. XIX СТ. ВСТУП. Теорія літератури: Поняття про поетичні школи.	Характеризує суспільно-політичний рух в Україні 40–50-х рр. XIX ст., знає про діяльність Кирило-Мефодіївського товариства і участь в ньому Тараса Шевченка. Відзначає подальше кількісне та якісне зростання української літератури, аналізує творчість поетів-романтиків харківської школи (В. Забіли, А. Чужбинського, П. Гулака-Артемовського та ін.). Пояснює роль Тараса Шевченка як основоположника нової української літератури і критичного реалізму як творчого методу і літературного напрямку. Знає про діяльність „Руської трійці”, характеризує збірник „Русалка Дністрова”.
15	Тарас Шевченко (1814–1861). Життєвий шлях. „Причинна” (уривок „Рече та стогне Дніпр широкий”), „Наймичка”, «Катерина» „Назар Стодоля”, „І мертвим, і живим, і ненарожденим землякам моїм...”, цикл „Думки”, „Ну що б, здавалося, слова...”, „Пророк”, „Полякам” („Ще як були ми козаками”). Т.Шевченко – художник. Твори Т.Шевченка російською мовою (на вибір учителя). <i>Теорія літератури:</i> Система жанрів у творчості Т. Шевченка.	Знає біографію Тараса Шевченка, відомості про його творчість з попередніх класів. З’ясовує роль Т. Г. Шевченка в розвитку української літератури і народу. Характеризує соціальне походження поета, викуп з кріпацтва (1838), навчання в Академії мистецтв у Петербурзі. Вказує джерела творчості Великого Кобзаря, називає основні її періоди: рання творчість (1838–1843 рр.), поетична творчість 1843–1847 рр. (період „трьох літ”); невольничя поезія (1847–1857 рр., цикл „В казематі”); творчість після заслання (1857–1861 рр.). Аналізує основні твори цих періодів, їх жанрове й тематичне різноманіття, з’ясовує роль подорожей поета на Батьківщину(1843–1844; 1845–1847 рр.). Знає про арешт Тараса Шевченка (1847), умови його перебування на засланні. Характеризує роль видання „Кобзаря”. Розповідає про останні роки життя Тараса Шевченка, похорон, перевезення тіла і перепоховання в Каневі. Розповідає про вшанування пам’яті великого поета, світове значення його творів. Аналізує ранню творчість Т. Г. Шевченка, основну тематику (сирітство, соціальна нерівність, трагічна доля жінки-кріпачки), вирізняє з-поміж інших жанр балади, дає визначення. Характеризує баладу „Причинна” – найкращий з відомих ранніх творів поета, фольклорну основу твору, називає ознаки романтизму в ньому (незвичайні обставини, події, герої), розрізняє реальне й фантастичне в баладі. Знаходить і аналізує

		<p>ліричні відступи, переходи від одного віршового розміру до іншого, зумовлені змістом і настроєм різних частин балади. Знає уривок „Реве та стогне Дніпр широкий...” напам’ять.</p> <p>Характеризує поему „Наймичка”, основні сюжетні лінії, образи, художні особливості. Визначає особливості жанру твору «Катерина», життєву основу його сюжету, типовість історії, стиль, віршований розмір. Аналізує художні постаті Катерини, її батьків, офіцера-пана, сироти Івася. Розуміє роль пейзажу і ліричних відступів.</p> <p>Розповідає про Тараса Шевченка як драматурга, аналізує драму „Назар Стодоля”, розкриває тему та головну думку твору (показ соціальних суперечностей), характеризує образи драми.</p> <p>Аналізує ідейно-художній зміст і образи (ліричного героя, вельмож, царя і цариці) поеми „Сон”, сатиричні засоби (гротеск, сарказм та іронія) у викритті царського самодержавства, у донесенні до людей правди про суспільство насильства і зла. Знає напам’ять уривок (за вибором учителя).</p> <p>Аналізує послання „І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм...”, характеризує традицію використання жанру послання в Новому Заповіті, у давній українській літературі, висловлюється про адресата „Послання...”. Аналізує викриття Тарасом Шевченком псевдолібералізму українського панства, його зради своєму народові, підтверджує віру в можливість відродження країни, обґрунтовує актуальність поеми для сьогоденних українців – земляків Тараса Шевченка, яким адресоване „Послання...”. Знає уривки напам’ять (за вибором учителя).</p> <p>Аргументує визначальний вплив Тараса Шевченка на розвиток української літератури, окреслює світове значення творчості Великого Кобзаря.</p>
5	<p>Марко Вовчок (1833–1907). «Максим Гримач», „Інститутка”.</p> <p><i>Теорія літератури:</i> Соціально-реалістична повість. Романтичне оповідання. Ознаки романтизму. Романтичний характер у творі.</p>	<p>Знає основні фрагменти з життя і творчості Марка Вовчка (Марії Вілінської), характеризує її світогляд. Відзначає вплив на творчість письменниці Опанаса Марковича, Тараса Шевченка та Пантелеймона Куліша. Називає основні твори письменниці (романтичне оповідання «Максим Гримач» та повість „Інститутка”).</p> <p>Характеризує особливості сюжету оповідання «Максим Гримач», його проблематику, композицію, елементи романтизму у творі. Характеризує образи оповідання (Максима Гримача, Катрі, Семена, Тетяни). Характеризує повість „Інститутка”, життєві основи змісту, головну думку – непереборне прагнення людини до волі. Визначає її жанр – перша соціально-реалістична повість. Характеризує образи повісті (панночки, бабусі-служниці, Прокопа, Назара, Устини, Катрі). Знає зміст понять – літературний характер та його типовість. Розкриває основні ознаки оповідання та повісті як жанру.</p>

5	<p>Пантелеймон Куліш (1819–1897). „Чорна рада” (скорочено).</p> <p><i>Теорія літератури:</i> Поняття про роман, історичний роман, роман-хроніку.</p>	<p>Знає основні відомості про життєвий і творчий шлях Пантелеймона Куліша, його видавничу діяльність, журналістську та перекладацьку практику. Називає основні напрями художньої творчості, твори письменника. Характеризує „Чорну раду” – перший український історичний роман-хроніку. Відзначає поетизацію давньої слави країни. Розкриває основний конфлікт твору. Аналізує образи реальних та вигаданих героїв твору (Брюховецького, Череваня, Івана Шрама, Петра Шраменка, Якіма Сомка, Лесі Череванівни), неповторних особистостей, життєво правдивих характерів. Простежує особливості поетики роману (особливості оповіді, художніх засобів творення образів, передачі історичного колориту), узагальнює значення П. Куліша для культури, науки та літератури народу.</p>
2	<p>УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА КІНЦЯ XIX СТ.</p> <p>М.Петренко (1817-1862). «Небо» («Дивлюсь я на небо...»)</p> <p><i>Теорія літератури:</i> Романс</p>	<p>Знає основні біографічні відомості про М.Петренка. Знає назви його поетичних творів, історію написання вірша. Аналізує поезію «Небо», характеризує образ ліричного героя та його внутрішні переживання. Знає напам'ять вірш поета. Відзначає самотність письменницького стилю, узагальнює внесок Михайла Петренка в українську літературу.</p>
4	<p>ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ.</p>	<p>Знає творчість письменників-земляків, які творили в кінці XIX ст.</p>

НОРМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Оцінювання усних відповідей учнів з української літератури

Оцінка «5». Ставиться учневі, який:

- виявляє глибокі знання і розуміння тексту твору, вміє пояснити взаємозв'язок подій, характери, вчинки героїв і роль художніх засобів у розкритті ідейно-естетичного змісту твору;
- здатний до оригінальних та творчих рішень різноманітних завдань;
- вміє користуватися теоретико-літературними знаннями та навичками розбору при аналізі художнього твору, самостійно оцінювати окремі літературні явища, виявляючи власну позицію щодо них;
- працює з різними джерелами інформації, систематизує та творчо використовує дібраний матеріал на підтвердження власного судження;
- вільно володіє монологічним (діалогічним) літературним мовленням;
- може допустити незначні помилки різного характеру, які сам же виправляє.

Оцінка «4». Ставиться учневі, який:

- дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й оцінка «5», але допускає деякі помилки, неточності, які сам виправляє після зауваження вчителя;
- виявляє знання і розуміння науково-теоретичного матеріалу та художнього тексту твору, уміє пояснити взаємозв'язок подій, характери, вчинки героїв і роль художніх засобів у розкритті ідейно-естетичного змісту твору, але може допускати неточності;
- під керівництвом учителя або за його зразком виправляє допущені помилки й добирає аргументи на підтвердження власного судження;
- володіє монологічним (діалогічним) літературним мовленням на достатньому рівні, допускає окремі лексичні та граматичні помилки.

Оцінка «3». Ставиться учневі, який:

- знає і розуміє науково-теоретичний та художній текст не досить повно;
- розкриває взаємозв'язок основних подій, характери та вчинки героїв поверхово, не спираючись на текст твору;
- відтворює матеріал і наводить приклади з тексту за допомогою вчителя або учнів;
- має слабкі навички і вміння щодо ідейно-естетичного аналізу художніх творів;
- допускає помилки різного характеру в змісті відповіді;
- недостатньо володіє монологічним (діалогічним) літературним мовленням, виявляє до деякої міри обмежений словниковий запас.

Оцінка «2». Ставиться учневі, який:

- володіє літературним матеріалом на початковому рівні його засвоєння;
- уміє відтворити або охарактеризувати лише незначну частину науково-теоретичного або художнього тексту;
- не дає самостійного визначення науково-літературного поняття, не знає змісту художнього тексту;
- здійснює аналіз художнього твору дуже поверхово, обмежено надає відповідь;
- допускає суттєві помилки різного характеру у змісті відповіді, слабо володіє монологічним (діалогічним) літературним мовленням, лексика обмежена.

Оцінка «1». Ставиться учневі, який:

- виявляє науково-теоретичні знання та знання змісту художнього твору на елементарному рівні, називає лише якийсь окремий літературний факт або явище;
- не вміє пояснити поведінку і характери героїв, не робить літературознавчого аналізу художнього тексту;

- не володіє теоретико-літературними поняттями; -показує низький рівень монологічного (діалогічного) літературного мовлення;
- має дуже обмежений словниковий запас.

Види та кількість контрольних робіт

(2 години на тиждень)

Класи	5				6				7				8				9			
	I		II		I		II		I		II		I		II		I		II	
Семестри	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Чверті	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Тематичні контрольні роботи у формі:	2	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	2
контрольного класного твору;			1			1	1			1	1			1	1			1	1	
виконання контрольних робіт (тести, відповіді на питання, комбінована контрольна робота тощо)	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2

*У таблиці подано мінімальну кількість обов'язкових контрольних робіт. У разі потреби учитель має право збільшувати кількість контрольних робіт. Педагог має право при плануванні самостійно розподіляти послідовність проведення тієї чи іншої форми контролю, т.т. спланувати, наприклад, проведення твору не в другій та третій чверті, а в першій та третій (головне, щоб співпадала кількість на рік).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Програми

1. Програма «Українська література» для 5–12 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин/ О.М.Івасюк, Н.В.Гуйванюк, В.Є. Бuzинська. – Чернівці: Букрек, 2005. – 136 с.
2. Програма «Українська література» для 5–12 класів загальноосвітніх навчальних закладів. За загальною редакцією Р.В.Мовчан. – Київ: Ірпінь, 2005. – 205 с.
3. Програма «Українська література» для профільного навчання учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль української філології). За загальною редакцією Р.В. Мовчан. – Київ: Грамота, 2011. – 152 с.
4. Програма для середньої загальноосвітньої школи з поглибленим вивченням української літератури у 8-11 класах, для класів з гуманітарним профілем, гімназій, ліцеїв та коледжів/ Уклад.: Г.Ф.Семенюк, В.І. Цимбалюк. – К.: Генеза, 2004. – 208с.
5. Програма «Українська література» для профільного навчання учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Природничо-математичний, технологічний, спортивний, суспільно-гуманітарний, художньо-естетичний напрями; філологічний напрям (профілі – іноземна філологія, історико-філологічний). Академічний рівень. За загальною редакцією Р.В. Мовчан. – Київ: Грамота, 2011
6. Програма «Українська література» для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів/

Уклад.: Р. В. Мовчан, К. В. Таранік-Ткачук, М. П. Бондар, О. М. Івасюк, С. А. Кочерга, Л. І. Кавун, О. І. Неживий, Н. В. Михайлова.

2. Посібники для учителя

5 клас

1. *Бондарук О.* Міфи народів світу. – Львів, 1997.
2. *Булашев Г.* Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування. – К., 1993.
3. *Бурко О.* Твір, що вчить дітей оптимізму (Вивчення казки Василя Симоненка “Цар Плаксій та Лоскотон” у 5 класі) // Дивослово. – 2003. - № 2.
4. *Веселка.* Антологія української літератури для дітей: У 3 т.— К., 1985.
5. *Весни* розспіваної князь. Слово про Антонича.— Львів, 1989.
6. *Вітренко Р.* Чи світ обійдеться без диваків? (П’ятикласники аналізують оповідання Г. Тютюнника “Дивак”) // Дивослово.— 2003.— № 11.
7. *Головацький Я.* Виклади давньослов’янських легенд, або міфологія укладена Я. Ф. Головацьким.— К., 1991.
8. *Доля.* Книга про Тараса Шевченка в образах та фактах.— К., 1993.
9. *Жила С.* Аналіз ранньої творчості Павла Тичини у взаємозв’язку з суміжними видами мистецтв // Дивослово.— 1995.— № 4.
10. *З живого* джерела. Українські народні казки в записах, переказах та публікаціях українських письменників / Упоряд. Л. Дунаєвська.— К., 1990.
11. *Знойко О.* Міфи Київської землі та події стародавні.— К., 1989.
12. *Золота* книга казок. Українські народні казки. Серія: “Золота бібліотека учня”.— К., 1990.
13. *Казки* старого Лева / Упоряд. Л. Андрієвська.— Львів, 2003.
14. *Калинова* сопілка. Антологія української народної прозової творчості.— К., 1998.
15. *Кононенко В.* Шляхами народних приповідок.— К., 1994.
16. *Королів-Старий В.* Нечиста сила. Казки.— К., 1992.
17. *Крип’якевич І.* Було колись в Україні.— К., 1994.
18. *Лановик М., Лановик З.* Українська народна словесність: Посібник для студентів.— Львів, 2000.
19. *Мафтин Н.* Українська література. Розробки уроків. 5 клас.— К., 2003.
20. *Мовчун А.* Мовні скарби. Вивчення прислів’їв та приказок у школі.— К., 2000.
21. *Мороз Л.* Григир Тютюнник.— К., 1991.
22. *Олена Пчілка.* Годі, діточки, вам спати! — К., 1991.
23. *Плачинда С.* Словник давньоукраїнської міфології.— К., 1993; Міфи і легенди давньої України.— К., 1997.
24. *Семиліточка.* Українські народні казки у записах та публікаціях письменників ХІХ — поч. ХХ ст.— К., 1990.
25. *Срібна* книга казок. Українські літературні казки.— К., 1992.
26. *Тихолоз Н.* “Як дітям мати, з любові...” (Етика і поетика Франкових казок) // Дивослово.— 2003.— № 11.
27. *Українська* література. Хрестоматія нововведених творів.— К., 2002, 2004.
28. *Українські* приказки, прислів’я і таке інше.— К., 1993.

6 клас

1. *Васильченко С.* Мужичський ангел. Оповідання, повість, п’єси.— К., 2000.
2. *Грінченко Б.* Зернятка. Вірші, поеми, оповідання.— К., 1989.
3. *Закувала* зозуленька. Антологія української народної поетичної творчості / Упоряд. Н. Шумада.— К., 1998.

4. *Золотослов. Поетичний космос Давньої Русі / Упорядкув., переклади М. Москаленка.*— К., 1988.
5. *Календарно-обрядові пісні.*— К., 1987.
6. *Колядки і щедрівки.*— К., 1991.
7. *Погрібний А. Життя і творчість Б. Грінченка // Дивослово.*— 1994.— № 3.
8. *Рудницька О. Доброта і жорстокість в оповіданні С. Черкасенка “Маленький горбань” // Дивослово.*— 2003.— № 10.
9. *Рудницька О. Коли миші стають кольоровими. Конспект уроку на тему “Світ дитинства в поезіях Ліни Костенко” // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.*— 2003.— № 5.
10. *Руснак І. Український фольклор у школі // Укр. мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.*— 1999.— № 2, 3, 2000.— № 3.
11. *Українська література. Хрестоматія нововведених творів... / Упоряд. Р. Мовчан.*— К., 2002, 2004.
12. *Шевченко А. Феномен Євгена Гуцала // Дивослово.*— 2003.— № 3.

7 клас

1. *Закувала зозуленька. Антологія української народної поетичної творчості / Упоряд. Н. Шумада.*— К., 1998.
2. *Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. / За ред. В. Дончика.*— К., 1993, 1998.
3. *Кисельов Л. Тільки двічі живемо. Вірші, проза, спогади про поета.*— К., 1991.
4. *Ковальчук О. Українська література. Розробки уроків за новою програмою. 7 клас.*— К., 2003.
5. *Лановик М., Лановик З. Українська народна словесність: Посібник для студентів.*— Львів, 2000.
6. *Лепкий Б. Про життя і твори Тараса Шевченка.*— К., 1994.
7. *Мовчан Р. Українська проза ХХ ст. в іменах: Посібник.*— К., 1997.
8. *Нудьга Г. Слово і пісня. Дослідження.*— К., 1985.
9. *Руснак І. Український фольклор у школі // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.*— 1999.— № 2, 3, 2000.— № 3.
10. *Смілянська В., Чамата Н. Структура і смисл: спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка.*— К., 2000.
11. *Ткаченко А. Василь Симоненко. Літературний портрет.*— К., 1990.
12. *Токмань Г. Цілісність сприйняття ліричного твору. Текстуальний аналіз. Методика вивчення віршування // Дивослово.*— 2003.— № 1.
13. *Черненко О. Не зміліє пам'яті криниця. Спогади про Григорія та Григора Тютюнників.*— К., 2001.

8 клас

1. *Бойцун І. Роль “посередника” в розкритті внутрішнього світу дітей у творах Євгена Гуцала // Дивослово.*— 1998.— № 5.
2. *Бондаренко А., Бондаренко Ю. Українська література. Розробка уроків за новою програмою. 8 клас.*— К., 2003.
3. *Гуцало Є. Твори: У 5 т.*— К., 1996 — 1997.
4. *Дрозд В. Вибрані твори: У 2 т.*— К., 1989.
5. *Мовчан Р. “Естетичне людинознавство” ранньої прози Ірини Вільде // Українська мова та література.*— 2000.— № 17.
6. *Сосюра В. Розстріляне безсмертя. Вірші та поеми.*— К., 2000.
7. *Соля Б. З книги минулого нашого народу (урок-конференція за твором Романа Іваничука “Яничари” (“Мальви”)) // Дивослово.*— 2003.— № 11.
8. *Українське слово. Хрестоматія / Упоряд. В. В. Яременка.*— К., 2001.

9 клас

ВСТУП

1. *Галич О., Назарець В., Васильєв Є.* Теорія літератури / За ред. О. Галича.— К., 2001.
2. *Літературознавчий словник-довідник.*— К., 1997.
3. *Пахаренко В.* Нарис української поезики: до нових підходів у вивченні літератури // Українська мова та література.— 1997.— № 29—32.
4. *Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.*— Львів, 1996.
5. *Ткаченко А.* Мистецтво слова. Вступ до літературознавства. К., 1998.
6. *Український живопис. Сто вибраних творів. Альбом.*— К., 1989.

УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

1. *Закувала зозуленька.* Антологія української народної поетичної творчості / Упоряд. Н. Шумада.— К., 1998.
2. *Лановик М., Лановик З.* Українська народна словесність: Посібник для студентів.— Львів, 2000.
3. *Нудьга Г.* Слово і пісня. Дослідження.— К., 1985.
4. *Руснак І.* Український фольклор у школі // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.— 1999.— № 2—3.
5. *Сиваченко М.* Сторінки української літератури і фольклористики.— К., 1990.

ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

1. *Білоус Б.* “Повість минулих літ”: історія чи література? // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях та колегіумах.— 2004.— № 2.
2. *Білоус П.* Українська паломницька проза: історія жанру.— К., 1998.
3. *Давня українська література.* Хрестоматія / Упорядкув., передм. та комент. М. Сулими.— К., 1996.
4. *Європейське Відродження та українська література XIV— XVIII ст.* Зб. наук. пр.— К., 1993.
5. *Ісіченко Ю.* Києво-Печерський патерик у літературному процесі кінця XVI — початку XVIII ст. на Україні.— К., 1990.
6. *Історія української літератури: У 8 т. / Відп. ред. Л. Махновець.*— К., 1967 — Т. 1.
7. *Макаров А.* Світло українського бароко.— К., 1994.
8. *Махновець Л.* Григорій Сковорода. Біографія.— К., 1972.
9. *Мишанич Я.* “Історія русів”: історіографія, проблематика, поетика.— К., 1999.
10. *Мовчан Р.* “Перший інтелігент” у вирі національного відродження (Григорій Сковорода як текст 20-х років ХХ століття) // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях та колегіумах.— 2004.— № 2.
11. *Українська література: У портретах і довідках. Давня література — література ХІХ ст.*— К., 2000.
12. *Сулима В.* Біблія і українська література: Навчальний посібник.— К., 1998.
13. *Ушкалов Л.* Світ українського бароко. Філологічні етюди.— Харків, 1994.
14. *Шевчук В.* Дорога в тисячу років.— К., 1990.
15. *Шевчук В.* Ідея простоти в елітарному світогляді Г. Сковороди // Україна. Наука і культура. Вип. 26—27.— К., 1993.

НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

ВСТУП

1. *Білецький О.* Українська література серед інших літератур світу // Білецький О. Зібрання праць: У 5 т.— К., 1965.— Т. 2.
2. *Бондар М.* Діалог з історичним часом: формування нової української літератури // Київська старовина.— 1998.— № 5.

3. *Грабович Г.* Функції жанру і стилю у становленні української літератури // Грабович Г. До історії української літератури.— К., 1997.
4. *Федченко П.* Літературно-критична думка в Україні від її зародження до середини XIX ст. // Історія української літературної критики та літературознавства: Хрестоматія: В 3 кн.— К., 1996.— Кн. 1.
5. *Яценко М.* Література перших десятиріч XIX ст. // Історія української літератури XIX століття: В 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.

ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ

1. *Білецький О.* “Енеїда” І. П. Котляревського // Білецький О. Зібрання праць: У 5 т.— К., 1965.— Т. 1.
2. *Гром’як Р.* “Енеїда” І. Котляревського і час (із спостережень над естетичною оцінкою поеми) // Гром’як Р. Давнє і сучасне.— Тернопіль, 1997.
3. *Кирилюк Є.* Іван Котляревський: Життя і творчість.— К., 1981.
4. *Нахлік Є.* Творчість Івана Котляревського: Замовчувані інтерпретації. Дискусійні проблеми. Спроба нового прочитання.— Львів, 1994.
5. *Сверстюк Є.* Іван Котляревський сміється // Україна: Наука і культура.— К., 1991.— Вип. 25.
6. *Шевчук В.* “Енеїда” Івана Котляревського в системі літератури українського бароко // Дивослово.— 1998.— № 2, 3.
7. *Яценко М.* Іван Котляревський // Котляревський І. Поетичні твори. Драматичні твори. Листи.— К., 1982.

ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВ’ЯНЕНКО

1. *Гончар О.* Григорій Квітка-Основ’яненко (1778—1843) // Історія української літератури XIX століття: В 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.
2. *Горболіс Л.* З’ясування фольклорних джерел творів Г. Квітки-Основ’яненка // Дивослово.— 1994.— № 10—11.
3. *Льєнко І.* Григорій Квітка-Основ’яненко: Повість.— К., 1973.
4. *Куліш П.* Григорій Квітка-Основ’яненко та його повісті.— СПб, 1858.
5. *Лімборський І.* Сентименталізм // Історія української літератури XIX століття: В 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.
6. *Полєк В.* Твори Григорія Квітки-Основ’яненка за рубезем // Всесвіт.— 1978.— № 11.
7. *Турчин М.* Філософська повість на Україні: Про творчість Г. Квітки-Основ’яненка // УМЛШ (Дивослово).— 1993.— № 11.

ПОЕТИ-РОМАНТИКИ

1. *Бондар М.* Поезія // Історія української літератури XIX століття: У 3 кн.— К., 1996.— Кн. 2.
2. *Гончар О.* Зачарований небом: Романтичний світ М. Петренка — поета XIX ст. // Слово і час.— 1997.— № 11—12.
3. *Гончар О.* Українська література передшевченківського періоду і фольклор.— К., 1982.
4. *Деркач Б. П.* Гулак-Артемівський // Гулак-Артемівський П. Поезії.— К., 1989.
5. *Деркач Б.* Євген Гребінка.— К., 1974.
6. *Нахлік Є.* Українська романтична проза 20—60-х років XIX ст.— К., 1988.
7. *Нудьга Г.* Українська балада (з теорії та історії жанру).— К., 1970.
8. *Петраш О.* “Руська трійця”: М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький та їхні літературні послідовники.— К., 1986.
9. *Федченко П.* Петро Гулак-Артемівський, Євген Гребінка // Гулак-Артемівський П., Гребінка Є. Поетичні твори. Повісті та оповідання.— К., 1984.
10. *Хропко П.* Становлення нової української літератури.— К., 1988.

11. *Яценко М.* Романтизм // Історія української літератури ХІХ ст.: У 3 кн.— К., 1995.— Кн. 1.
12. *Яценко М.* Українська романтична поезія 20—60-х років ХІХ ст. // Українські поети-романтики: Поетичні твори.— К., 1987.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

1. *Брайко О.* Художні особливості поеми Тараса Шевченка “Сон” (“У всякого своя доля”) // Українська мова та література.— 1996.— № 15.
2. *Доля:* Книга про Т. Шевченка в образах та фактах / Упоряд. В. Шевчука.— К., 1993.
3. *Івакін Ю.* Поезія Шевченка періоду заслання.— К., 1984.
4. *Клочек Г.* Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація.— К., 1998.
5. *Коцюбинська М.* Етюди про поезику Шевченка.— К., 1990.
6. *Мовчанюк В.* Медитативна лірика Т. Г. Шевченка.— К., 1993.
7. *Новиченко Л.* Тарас Шевченко — поет, борець, людина.— К., 1982.
8. *Пахаренко В.* Незбагнений апостол.— Черкаси, 1999.
9. *Русова С.* “Мати” в поезії Шевченка // Дивослово.— 1995.— № 9.
10. *Скоць А.* Поема Тараса Шевченка “Наймичка” // Дивослово.— 1994.— № 3.
11. *Смілянська В.* Поема “Марія” Т. Шевченка // Сучасність.— 1997.— № 3.
12. *Смілянська В.* “Святим огненным словом”: Тарас Шевченко: Поетика.— К., 1990.
13. *Смілянська В., Чамата Н.* Структура і смисл: спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка.— К., 2000.
14. *Спогади* про Тараса Шевченка / Упорядкув. В. Бородіна і М. Павлюка.— К., 1982.
15. *Т. Г. Шевченко:* Біографія / Відп. ред. Є. Кирилюк.— К., 1984.
16. *Федченко П.* Тарас Григорович Шевченко.— К., 1989.
17. *Франко І.* Шевченкова “Марія” // Франко І. Збір. творів: У 50 т.— К., 1983.— Т. 39.
18. *Шевченківський словник:* У 2 т.— К., 1978.

МАРКО ВОВЧОК

1. *Бондар М.* Особливості втілення художнього конфлікту в оповіданнях Марка Вовчка // Марко Вовчок. Статті і дослідження.— К., 1985.
2. *Брандіс Є.* Марко Вовчок. Повість.— 1975.
3. *Гончар О.* Марко Вовчок // Історія української літератури ХІХ століття: У 3 кн.— К., 1996.— Кн. 2.
4. *Клочек Г.* Анатомія добра і зла: Повість Марка Вовчка “Інститутка” // Українська мова та література.— 1998.— № 19.

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ

1. *Бандура О.* Вивчення роману П. Куліша “Чорна рада” // УМЛШ (Дивослово).— 1992.— № 11—12.
2. *Гнідан О., Осьмак Н.* Світогляд Пантелеймона Куліша // УМЛШ (Дивослово).— 1991.— № 10.
3. *Гончар О.* Роман “Чорна рада” П. Куліша в школі // Слово і час.— 1992.— № 9.
4. *Нахлік Є.* “Любов”... благословляю...” Про особисту лірику П. Куліша // Дзвін.— 1995.— № 10.
5. *Нахлік Є.* Пантелеймон Куліш // Історія української літератури ХІХ століття: У 3 кн.— К., 1996.— Кн. 2.
6. *Погребенник В.* Пантелеймон Куліш // Українська мова і література.— 1998.— № 21—24.
7. *Слоньовська О.* “Гетьмани, гетьмани, якби-то ви встали...”: Аналіз роману Пантелеймона Куліша “Чорна рада” // Дивослово.— 1994.— № 12.
8. *Слюсар А., Турло І.* Тестові завдання до теми “Пантелеймон Куліш” // Дивослово.— 1994.— № 12.

9. *Тетеріна О.* Значення перекладацької діяльності П. Куліша // Українська мова та література.— 1997.— № 12.

3 ЛІТЕРАТУРИ ХХ ст.

1. *Історія української літератури ХХ ст.:* У 2 кн.— К., 1994.— Кн. 2.— Ч. 1.
2. *Мойсієнко А.* Традиції модерну і модерн традицій.— К., 2001.
3. *Череватенко Л.* “Ходи тільки по лінії найбільшого опору і ти пізнаєш світ” // Дніпро.— 1990.— № 12.
4. *Шугай О.* Іван Багряний, або через терни Гетсиманського саду.— К., 1996.

3. Підручники

5 клас

- 1 Авраменко О.М. Українська література : підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.: Грамота, 2013. – 288с.
- 2 Коваленко Л.Т. Українська література: підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, 2013. – 286с.

6 клас

- 1 Авраменко О.М. Українська література : підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К. : Грамота, 2014. -264 с
- 2 Коваленко Л.Т. Українська література: підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, 2014. – 240с.
- 3 Мовчан Р.В. Українська література: підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Генеза, – 239с.

7 клас

- 1 Авраменко О. М. Українська література: підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Грамота, - 2007.
- 2 Міщенко О.І. Українська література: підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Генеза, - 2007.
- 3 Слоньовська О. В.Українська література: підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, - 2007.
- 4 Цимбалюк В. Українська література: підручник для 7 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, – 530с.

8 клас

- 1 Авраменко О. М., Дмитренко Г. К. Українська література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Грамота, - 2008.
- 2 Міщенко О.І. Українська література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Генеза, - 2008.
- 3 Слоньовська О.В. Українська література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, 2008, – 400с.
- 4 Сулима М. М., Баліна К. Н., Тригуб І. А. Українська література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Грамота, - 2008.
- 5 Цимбалюк В.І. Українська література: підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, 2008

9 клас

- 1 Авраменко О.М. Українська література: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Грамота, 2009, – 281с.

- 2 Авраменко О.М., Дмитренко Г.К. Українська література: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Грамота, 2009, – 304с.
- 3 Міщенко О.І. Українська література: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Генеза, 2009, - 304с.
- 4 Пахаренко В.І. Українська література: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Генеза, 2009, – 368с.
- 5 Степанишин Б. Хрестоматія Джерела пружно б'ють 9 клас – К.:Освіта, 1998, – 480с.
- 6 Ткачук М.П. Українська література: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.:Освіта, 2009, – 416с.

10 клас

- 1 Авраменко О.М. Українська література. Хрестоматія 10 клас. – К.:Грамота, 2010, – 328с.
- 2 Авраменко О.М., Пахаренко В.І. Українська література: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарт, академічний. – К.:Грамота, 2010, – 271с.
- 3 Борзенко О.І. Українська література: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарт, академічний. – Х.:Ранок, 2012, – 768с.
- 4 Г. Ф. Семенюк, М. П. Ткачук, О. В. Слоньовська (та ін.) Українська література: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарт, академічний. – К.:Грамота, 2010
- 5 Семенюк Г.Ф., Ткачук М.П., Слоньовська О.В. Українська література: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень профільний. – К.:Освіта, 2010, – 416с.
- 6 Семенюк Г.Ф., Хропко П. Духовні криниці 10 клас частина 1 К.:Школяр, 2004, – 448с
- 7 Хропко П. Українська література: підручник для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів – К.: Освіта, 1998, – 528с

11 клас

- 1 Борзенко О.І. Українська література Джерела Хрестоматія 11 клас Рівень стандарт, академічний. – Х.:Ранок, 2012, – 576с.
- 2 Борзенко О.І. Українська література: підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень профільний. – Х.:Ранок, 2011, - 880с.
- 3 Г. Ф. Семенюк, М. П. Ткачук, О. В. Слоньовська Українська література: підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарт, академічний. – К.:Освіта, 2011
- 4 Мовчан Р., Авраменко О.М., Пахаренко В.І. Українська література: підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарт, академічний. – К.:Грамота, 2011, - 352с.

4. Додаткова література для читання

5 клас

1. Б. Грінченко. Віршовані оповідання, легенди та казки
2. В. Земляк. “Тихоня”
3. В. Королів-Старий. Казки
4. В. Малик. “Князь Кий”
5. В. Нестайко. Повісті
6. В. Чемерис. “Аравійська пустеля”, “Подорож до Самари Дніпровської”
7. В. Шевчук. “Панна квітів”
8. І. Крип'якевич. Історичні оповідання
9. І. Франко. Зб. “Коли ще звірі говорили”
10. М. Вінграновський. “Сіроманець”, “Первінка”

11. М. Йогансен. “Собака Джан”
12. М. та С. Дяченки. Казки
13. Н. Кибальчич. “Легенда про святого Юліана Милосердного”
14. О. Кінаш. Казки
15. О. Олесь. Зб. “Все навколо зеленіє”
16. Олена Пчілка. Зб. “Годі, діточки, вам спати!”
17. П. Куліш. “Циган”
18. С. Васильченко. “Приблуда”
19. Т. Шевченко. “Сонце заходить”, “Над Дніпровною сагою” та ін.
20. Українські народні казки: “Яйце-райце”, “Три бажання”, “Як лисиця Івана-баштанника зробила царевичем”, “Чому море солоне”, “Іван-вітер”, “Цар Лев”, “Золотий черевичок”, “Про бідного парубка і царівну”
21. Українські народні міфи та легенди

6 клас

1. А. Косматенко. “Черепаша в небі”
2. Б. Грінченко. “Екзамен”, “Грицько”, “Украла”, “Сестриця Галя”, “Батько та дочка”
3. Б. Комар. “Диваки”
4. В. Близнець. “Землянка”, “Як народжується стежка”, “Золота гора до неба”, “Женя і Синько”, “Хлопчик і тінь”
5. В. Винниченко. “Намисто”;
6. В. Нестайко. “Таємниця трьох невідомих”, “Пригоди Робінзона Кукурудзо”, “Незнайомиць із 13 квартири”, “Тореадори з Васюківки”
7. Є. Гуцало. Оповідання
8. І. Багмут. “Пригоди чорного кота Лапченка, описані ним самим”
9. Калинець. “Дивосвіт”. Казки
10. О. Донченко. Оповідання
11. П. Воронько. Проза
12. П. Гулак-Артемівський. Байки
13. С. Плачинда, Ю. Колісниченко. “Неопалима купина” (Історичні повісті)
14. С. Руданський. Співомовки
15. Українські народні перекази
16. Я. Стельмах. “Найкращий намет”

7 клас

1. А. Дімаров. “Друга планета”, “Три грані часу”, “Діти”
2. А. Кашенко. “Над Кодацьким порогом”
3. А. Чайковський. “Богданко”, “Сагайдачний”
4. Б. Лепкий. “Казка мого життя”
5. Б. Харчук. “Горохове чудо”, “Діана”
6. В. Малик. “Таємний посол”
7. Г. Тютюнник. “Вогник далеко в степу”, “Облога”
8. Є. Гуцало. Оповідання та повісті
9. М. Стельмах. “Гуси-лебеді летять”
10. М. Трублаїні. “Лахтак”, “Глибинний шлях”, “Шхуна “Колумб”
11. О. Гончар. “Романові яблука” (з роману “Твоя зоря”)
12. О. Стороженко. “Закоханий чорт”, “Голка”, “Вуси”
13. П. Куліш. “Січові гості”
14. С. Васильченко. “Олив’яний перстень”, “Приблуда”
15. С. Тельнюк. “Грає синє море”
16. Т. Шевченко. “Чигрине, Чигрине...”
17. Франко. “Під оборогом”

8 клас

1. А. Дімаров. “На коні й під конем”
2. В. Дрозд. “Кінь Шептало на молочарні”
3. В. Малик. “Черлені щити”
4. В. Чемерис. “Ольвія”
5. І. Сенченко. “Діамантовий берег”, “Руді вовки”, “Чорна брама”
6. І. Чендей. “Сестри”
7. Ірина Вільде. “Повнолітні діти”
8. Л. Старицька-Черняхівська. “Діамантовий перстень”
9. М. Руденко. “Ковчег всесвіту”
10. Народні думи: “Дума про козака Голоту”, “Самарські брати”, “Хмельницький та Барабаш”, “Втеча трьох братів з города Азова”, “Самійло Кішка”
11. О. Бердник. “Лабіринти мінотавра”
12. О. Гончар. “Берег любові”, “Бригантина”
13. Остап Вишня. “Мисливські усмішки”
14. П. Загребельний. “Роксолана”
15. Т. Шевченко. “Кобзар”
16. Ю. Мушкетик. “Селена”, “Літній птах на зимовому березі”, “Динозавр”

9 клас

1. В. Герасим'юк. Поезії
2. В. Малик. “Чорний вершник”, “Горить свіча”
3. Г. Квітка-Основ'яненко. “Пархімове снідання”, “Маруся”, “Сватання на Гончарівці”, “Салдацький патрет”
4. Г. Сковорода. Поезії, байки, філософські трактати
5. Дерево пам'яті. Книга українського історичного оповідання
6. І. Липа. “Світильник неугасимий. Тринадцять притч”
7. І. Сенченко. “Діоген”
8. М. Костомаров. “Сава Чалий”, “Чернігівка”
9. М. Старицький. “Остання ніч”
10. Марко Вовчок. “Невільничка”, “Три долі”, “Маша”, “Отець Андрій”, “Інститутка”, “Чортова пригода”
11. Н. Королюк. “Маленькі історії про українських композиторів XVIII—XX ст.”
12. О. Іваненко. “Марія”
13. Огненний змій. Антологія української фантастики XIX ст.
14. П. Куліш. Оповідання, поеми, “Автобіографія”
15. Р. Іваничук. “Вода з каменю”, “Четвертий вимір”
16. Р. Іванченко. “Гнів Перуна”
17. С. Воробкевич. “Турецькі бранці”, “Вісім чи дев'ять? Сміховинки про Безглуздів”
18. С. Склярєнко. “Святослав”, “Володимир”
19. Т. Шевченко. “Автобіографічний нарис”, “Назар Стодоля”, “Єретик”, “Щоденник”, “Художник”
20. Ю. Косач. “Володарка Понтиди”
21. Ю. Мушкетик. “Смерть Сократа”, “Жовтий цвіт кульбаби”, “Суд над Сенекою”
22. Ю. Щербак. “Хроніка міста Ярополя”